

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Emmi Korpela

KIELEN OPPIMISTA TUKEVAT TOIMINTAMALLIT

Kartoitus Vaasan ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen vuoden aikana käytettävistä kielen oppimista tukevista toimintamalleista

Sosiaali- ja terveysala 2020

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Emmi Korpela
Opinnäytetyön nimi	Kielen oppimista tukevat toimintamallit. Kartoitus Vaasan ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen vuoden aikana käytettävistä kielen oppimista tukevista toimintamalleista.
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	64 + 2 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, mitä erilaisia kielen oppimista tukevia toimintamalleja Vaasan ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa käytetään ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa lisää tietoa siitä, millaisia erilaisia toimintamalleja kielen oppimisen tueksi käytetään ja antaa mahdollisesti uusia näkökulmia kielikylpypäiväkotien työskentelyyn kielen oppimista tuettaessa sekä valottaa toimintamalleja muillekin mahdollisesti aiheesta kiinnostuneille.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin yleisesti varhaiskasvatusta, kielikylpypäiväkotia menetelmänä, lapsen kielellistä kehitystä ja kielen oppimista tukevia toimintamalleja sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteita soveltuvin osin. Opinnäytetyön tutkimusosuus tehtiin laadullisella tutkimusotteella. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka lähetettiin vaasalaisten kielikylpypäiväkotien kasvattajille. Kyselyn kysymykset analysoitiin aineistolähtöisen analyysin avulla.

Tutkimuksessa selvisi, millaisia toimintamalleja Vaasassa on käytössä kielen oppimisen tukemiseen ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Selvisi myös, mitkä tekijät vaikuttavat toimintamallien rakentamiseen ja ketkä rakentamiseen osallistuvat. Lisäksi selvisi, onko päiväkodeissa menossa koko ajan jokin teema sekä se, millä perusteilla käyttöönotettavat teemat valitaan.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sosiaaliala

ABSTRACT

Author	Emmi Korpela
Title	Operating Models Supporting Language Learning. A Survey of Operating Models Used in Vaasa Swedish Language Immersion Daycare Centres during the First Year.
Year	2020
Language	Finnish
Pages	64 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor`s thesis was to survey the operating models used in Vaasa Swedish language immersion daycare centres during the first year. The aim was to give more information about different operating models used in language learning and possibly give new point of views to daycare centres to work with supporting the language learning. The aim was also to give information to other people who are interested in the topic.

The theoretical part of this research covers daycare in general, language immersion daycare centres generally as a method, children`s linguistic development, operating models used in language learning and the relevant parts of the grounds of early childhood education plan.

The research was carried out using qualitative methods. The data was collected with an electronic questionnaire which was sent to the language immersion daycare centres. Inductive content analysis was used to analyze the responses to the questions.

The study showed what kind of operating models are used in Vaasa Swedish language immersion daycare centres during the first year. The study also showed which factors affected the creating of the operating models and who were involved in it. The results also show if there is an ongoing theme all the time in the daycare centres and on what basis the themes are chosen.

Keywords	Language immersion, language learning, operating models, early childhood education
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO.....	7
LIITELUETTELO	8
1 JOHDANTO	9
2 VARHAISKASVATUS.....	10
2.1 Varhaiskasvatus Vaasassa.....	10
2.2. Kielikylpypäiväkoti menetelmänä	10
2.3 Kielikylvyn vapaavalintaisuus ja mahdollisuus osallistua kielikylpyyn....	12
2.4 Sisältöpainotteisuus ja kieli opetuksen välineenä, oppiminen ja motivaatio	13
2.5 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	16
2.6 Kielten rikas maailma	16
2.7 Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa	17
3 LAPSEN KIELELLINEN KEHITYS.....	18
3.1 Kielellinen tietoisuus ja sen tukeminen	19
3.2 Oppimistyylit ja oppimisstrategiat	19
3.3 Kielen yhteys muuhun kehitykseen	20
3.4 Kielen oppimista tukevat toimintamallit.....	21
3.5 Harju-Luukkaisen malli kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä	24
3.6 Jäsennelty oppimisympäristö ja toimintamallien suunnittelu sekä valinta	25
3.7 Leikki varhaiskasvatuksen keskeisenä toimintamallina.....	26
3.8 Positiivinen psykologia kielen oppimisen tukena.....	28

3.9 Sosiokulttuuriset teoriat kielenoppimisessa	29
4.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	31
4.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston kerääminen.....	32
4.3 Tutkimusaineiston analysointi	33
4.4. Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja anonymiteetti	33
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	36
5.1 Toimintamalleihin liittyvät kysymykset	36
5.1.1 Mikä tarkoitus toimintamalleilla on kielen oppimisessa?.....	37
5.1.2 Mitkä tekijät vaikuttavat toimintamallien rakentamiseen?	39
5.1.3 Miten lapset mahdollisesti osallistetaan toimintamallien suunnitteluun?.....	40
5.1.4 Miten paljon käytössä olevia toimintamalleja vaihdellaan?	42
5.1.5 Onko joistakin toimintamalleista tullut itsestään selviää?.....	43
5.1.6 Millaisia toimintamalleja käytetään asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen?.....	45
5.1.7 Millaisia toimintamalleja on käytössä hiljaisempien lasten kielellisen osallistumisen suhteen?.....	47
5.1.8 Miten kannustat lasta keskustelutilanteissa ja millä tavoin annat positiivista palautetta kielikylpykielisestä puheesta?	49
5.1.9 Miten korjaat, jos lapsi sanoo jotain väärin?.....	50
5.2 Teemoihin liittyvät kysymykset.....	51
5.2.1 Millä perusteilla käyttöön otettavat teemat valitaan?.....	53
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	55
7 POHDINTA	58
LÄHTEET.....	61

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Mitä toiminnallinen kaksikielisyys tarkoittaa.....	36
Kuvio 2. Toimintamallien tarkoitus kielen oppimisessa.	37
Kuvio 3. Toimintamallien rakentamiseen vaikuttavat tekijät.....	39
Kuvio 4. Lasten osallistaminen toimintamallien suunnitteluun.	41
Kuvio 5. Asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen käytettävä- toimintamallit.	45
Kuvio 6. Käytössä olevat toimintamallit hiljaisempien lasten kielellisen osallistu- misen suhteen.	48
Kuvio 7. Päiväkotien teemat.....	52
Kuvio 8. Perusteet, joilla käyttöön otettavat teemat valitaan	53

LIITELUETTELO

LIITE 1. Kyselylomakkeen kysymykset

LIITE 2. Mukailleen Harju-Luukkaisen mallia kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa vaasalaisissa ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana käytettäviä kielen oppimista tukevia toimintamalleja. Vaasassa on ainoastaan ruotsin kielikylpyä suomenkielille lapsille. Tavoitteena on antaa lisää tietoa siitä, millaisia erilaisia toimintamalleja kielen oppimisen tueksi käytetään ja antaa mahdollisesti uusia ideoita ja näkökulmia kielikylpypäiväkotien työskentelyyn kielen oppimista tuettaessa sekä valottaa kielikylvyssä käytettäviä toimintamalleja muillekin mahdollisesti aiheesta kiinnostuneille. Kyselyyn osallistui kolmen mukana olleen päiväkodin kasvattajia.

Kielikylpypäiväkoti on menetelmänä suosittu ja lapset oppivat kieltä käytännön kokemusten avulla. Kielikylpy on opetusmenetelmänä vahvasti sisältöpainotteinen. Varhaiskasvatuksen ollessa laadukasta, pystyy se tarjoamaan lapselle kielellisesti virikkeellisen ympäristön. Kielellisyys ja kieli ovat mukana koko lapsen kehityksen ajan ja auttavat lasta ilmaisemaan omaa minäänsä. Kielellä on todettu olevan myös psykologinen ja sosiaalinen merkitys. Kasvattajilla on mahdollisuuksia käyttää monipuolisia toimintamalleja uuden kielen ymmärtämisen tueksi ja tuottamiseksi sekä ohjata lasta tämän opetellessa uutta kieltä.

Kyseessä on laadullinen tutkimus, johon tutkimuslupa saatiin Vaasan varhaiskasvatusjohtajalta. Tutkimuksen kysely lähetettiin vaasalaisille kielikylpypäiväkodeille ja tutkimukseen osallistui yhteensä 5 henkilöä.

Tutkimustulosten kautta pystytään havainnollistamaan, millaisia toimintatapoja vaasalaisissa ruotsinkielisissä kielikylpypäiväkodeissa kielen oppimisen tueksi ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana toteutetaan. Tutkimuksen kysymykset perustuvat teoria- ja tutkimustietoon sekä Harju-Luukkaisen (2007) kehittämään malliin. Tutkimuksen pohjalta voidaan tarkastella sitä, miten kielikylpypäiväkodit voisivat mahdollisesti kehittää toimintaansa uusien ideoiden ja näkökulmien kautta siten, että se tukisi mahdollisimman hyvin lasten kielten oppimista.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista kokonaisuutta, jossa pääpaino on pedagogiikalla (L540/2018). Varhaiskasvatuksen pääasiallisena tehtävänä on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Tämä toteutetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa, tukien samalla heidän kasvatustyötään. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa luodaan lapselle pohja osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen yhteiskunnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14.)

2.1 Varhaiskasvatus Vaasassa

Varhaiskasvatuspalveluja on Vaasassa saatavana perhepäivähoidossa, päiväkodeissa sekä avoimissa päiväkodeissa. Vaasassa on ruotsin- ja suomenkielisiä sekä kaksikielisiä päiväkoteja. Mahdollisuus on myös vieraskieliseen opetukseen, jolloin opetuskielenä on englanti. Koulutetut kasvattajat vastaavat päiväkodeissa alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuksesta. Toiminta on tavoitteellista sekä suunnitelmallista ja siinä huomioidaan lapsen kehitystarpeet, ikä ja yksilöllisyys. Avoinna päiväkodit ovat kello 6.30–17. Iltahoitoa on saatavilla arkisin kahdessa eri päiväkodissa. Toisessa kello 21:een saakka ja toisessa kello 22:een saakka. Vuorohoitoa eli ilta-, yö- ja viikonloppuhoitoa järjestää Vaasassa yksi päiväkotit. Perheet voivat myös halutessaan hakea lapselleen varhaiskasvatuspaikkaa yksityisestä palvelusetelipäiväkodista. (Vaasan kaupunki 2019.)

2.2. Kielikylpypäiväkoti menetelmänä

Kielikylpypäiväkoti on Bergrothin (2015) mukaan tutkittu sekä nykyään myös hyvin suosittu opetusmenetelmä. Tällöin lapset oppivat uuden kielen käytännön kokemusten avulla. Vaasan kaupungin (2019) tavoitteena on tarjota suomenkielisille lapsille mahdollisuus hankkia vahva taito ruotsin kielessä. Kielikylvyn tärkeimpänä periaatteena on kielikylpykielen mukana vieminen päiväkodin jokapäiväisissä tilanteissa eikä ainoastaan tietyissä ohjatuissa tuokioissa (Björklund, Buss, Laurén & Mård 1998, 175). Pääpaino kaikessa kielikylpypäiväkodin toiminnassa on kuitenkin jokapäiväisissä puuhissa eikä kielenoppimisessa (Grönholm 2004, 102). Pietilä

ja Lintunen (2014, 14) sanovat kielikylpykielen olevan usein yksi maan virallisista kielistä. Vaihtoehtoisesti se voi olla myös maassa tai puhujan ympäristössä laajasti käytössä oleva kieli.

Toisen kielen oppiminen on ilmiönä monimuotoinen. Kieltä on mahdollista oppia erilaisissa ympäristöissä ja jokainen oppija on erilainen (Pietilä ym. 2014, 12). Vieraskielinen opetus Suomessa yleistyi 1990-luvulla samaan aikaan, kun kielikylpyopetuksen suosio kasvoi. Levinneisyydessään suomen kielen kielikylpy on vaatimattomampaa kuin ruotsin kielen kielikylpy. Tämä johtuu siitä, että kuntia, joissa on vahva ruotsinkielinen enemmistö (eli tuki lapsen omalle äidinkielelle), on vähän. (Bergroth 2015.) Pääasiassa kielikylpyä esiintyy vain Suomen rannikkoseuduilla, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia (Harju-Luukkainen 2013, 2). Varhaiskasvatuksenopettajilla erilliseen kielikylpyyn kouluttautumiseen ei kuitenkaan ole samanlaisia mahdollisuuksia kuin kielikylpyopettajilla, joille järjestetään kielikylpyyn erikoistuneiden luokanopettajien koulutusta (Harju-Luukkainen 2007, 128–129).

Kielikylpy on koulutusjärjestelmäsidoista, eli sitä toteutetaan normaalin opetuksen tavoin varhaiskasvatuksena, esiopetuksena sekä perusopetuksena. Tavoitteena kielikylvyssä on antaa lapsille mahdollisuus oppia uusi kieli ja tutustua uusiin perinteisiin ja kulttuuriin. Kuitenkaan lapsen oma äidinkieli tai mahdollisuus äidinkielen kulttuuri-identiteetin kehittymiseen ei kärsi. (Bergroth 2015.) Suomessa kielikylpyä on toteutettu varhaisen täydellisen kielikylvyn periaatteen mukaan (early total immersion). Periaate pohjautuu kanadalaiseen kielikylpymenetelmän käyttötapaan. (Laurén 2000, 40.) Kielikylpy on nykyään levinnyt ja suosittu menetelmä kuitenkin sitä on tutkittu vielä varsin vähän. Suomalaiseen kielikylpyyn kohdistuvan kasvatustieteellisen tutkimuksen voidaan siis sanoa olevan vielä hyvinkin pitkälti alkutekijöissä ja siinä olevan lukuisia kehityskohteita. (Harju-Luukkainen 2013, 2.)

Lapset eivät kielikylvyn alkaessa lähes ollenkaan osaa kielikylpykieltä. He ovat siis niin sanotusti enemmistökielen edustajia ja yleensä yksikielisiä. Suomessa kielikylpyoppilas on useimmiten suomenkielinen äidinkieleltään. (Bergroth 2015.) Lapsen

osallistuminen kielikylpyohjelmaan ei Laurénin (2000, 138) mukaan edellytä lapsen vanhemmilta kielikylpykielen osaamista.

Ryhmät kielikylpypäiväkodissa ovat normaalin päiväkotiryhmän kokoisia ja toimivat tavallisesti suomenkielisten päiväkotien tai koulujen yhteydessä. Suomessa ruotsin kielikylpy on tarkoitettu yksikielisten suomenkielisten perheiden lapsille, jotka vapaaehtoisesti valitsevat tämän koulumuodon. (Laurén 2008, 82.) Vanhempien tulee ensikädessä tukea lapsen äidinkielen kehittymistä kotona lukien esimerkiksi satuja sekä keskustella ja kuunnella lasta. Vanhemmat voivat kuitenkin kannustaa lasta hakeutumaan esimerkiksi harrastukseen, jossa käytetään kielikylpykieltä. (Björklund, Kaskela-Nortamo, Kvist & Tallgård 2005, 13.)

Kielikylvyssä kasvattajat ovat parhaimmillaan kaksikielisiä ja kielikylpyryhmässä työskentelevien kasvattajien tulee pitää kiinni opetuskielestä sekä käyttää ainoastaan yhtä kieltä. Kasvattajien tulee myös käyttää lasten kannalta sopivaa ja selkeää kieltä sekä tukea sisältöpainotteisen opetuksen ohessa kielen tuottamista ja ymmärtämistä. Tämä vaatii kielen roolin tiedostamisen sekä monipuolisia opetusmenetelmiä. (Bergroth 2015.) Laurénin (2000, 18, 43) mukaan kasvattajien tulee paneutua perusteellisesti kielikylpyopetuksen toimintamalleihin ja oivaltaa, mitä vaaditaan, että lapset voisivat oppia kielikylpykieltä menestyksekkäästi. Kielikylvyn menestyksellinen toteutus edellyttää, että sekä yksilö ja yhteiskunta kokevat hyötyvänsä siitä.

2.3 Kielikylvyn vapaavalintaisuus ja mahdollisuus osallistua kielikylpyyn

Kielikylpy on vapaavalintainen ohjelma, eikä siihen osallistuminen vaadi lapselta erityistä kielellistä lahjakkuutta tai muita erityistaitoja. Lasten perheet sitoutuvat kielikylpyopetuksen niin, että päiväkodissa kielikylvyn aloittaneet lapset jatkavat kielikylpyä myös peruskoulussa. Kielikylpyyn ei yleensä voi tulla mukaan aloitusta jälkeen, jonka kunta on määritellyt. Varhainen kielikylpy on opetusohjelma, joka alkaa viimeistään esikoulussa, mutta isoin osa lapsista aloittaa kielikylpyohjelman jo 4–5-vuotiaana. Kielikylvyn aloittamista ei suositella ennen kuin lapsi on täyttänyt kolme vuotta. (Bergroth 2015.)

Kielikylvyn vapaavalintaisuus yleensä johtaa siihen, että lasten perheet ovat hyvin sitoutuneita lastensa kielikylpyyn. Yhteydenpito varhaiskasvatukseen ja kodin välillä on tämän takia yleensä kiinteää. Hyvä yhteydenpito osaltaan saattaa vaikuttaa kielikylvyn hyviin oppimistuloksiin. (Bergroth 2015.) Lapsen on tärkeää saada kotoaan tukea päiväkodissa käymiseen. Lasten oppiminen ja viihtyminen ovat riippuvaisia pedagogisesta otteesta ja sen luomasta yhteistyön ilmapiiristä, ja siitä millainen vanhempien asenne on. (Laurén 2008, 77.)

2.4 Sisältöpainotteisuus ja kieli opetuksen välineenä, oppiminen ja motivaatio

Kielikylpyopetus on vahvasti sisältöpainotteinen opetusmenetelmä, jossa seurataan paikallista ja kansallista opetussuunnitelmaa. Kielikylvyssä kielikylpykieli on samanaikaisesti oppimisen väline ja kohde, joten kielikylpykielen taitoa on kehitettävä tietoisesti. (Bergroth 2015.) Kielikylpypäiväkodeilla ja kouluilla on Södergårdin (2004, 88) mukaan samat opetussuunnitelmat kuten muillakin päiväkodeilla ja kouluilla, mutta ovat pedagogiikalta kehittyneet sellaisiksi, että ne vastaavat kielikylpylasten tarpeita.

Kielenoppimisprosessi itsessään on lähestulkoon samanlainen kaikilla, jotka opettelevat tiettyä kohdekieltä. Erot ovat näkyvillä lähinnä oppimisnopeudessa ja lopullisessa kielitaidon tasossa. Toiset oppivat nopeammin ja jotkut saavuttavat paremman kielitaidon kuin toiset. (Pietilä 2014, 67.) Järvisen (2014, 111, 122) mukaan kognitiivisissa teorioissa kielen oppimista tarkastellaan yleisenä kognitiivisena oppimisprosessina. Oppimisprosessiin sisältyy automaation syntymistä ja tietoista sekä tiedostamatonta oppimista. Taitoja paloitellaan pienin osataitoihin, jotka opetellaan ja liitetään isompiin kokonaisuuksiin.

Lapsen täytyy oppia omaksumaan kielikylvyssä käytettävä kieli. Kieli voidaan omaksua autenttisen ja mielekkään vuorovaikutuksen kautta (Laurén 2008, 60–68). Kielen oppiminen ei tapahdu vai sanoja oppimalla. Kieltä käyttäessään lapset muotoilevat oppimiaan osia koko ajan uudelleen ja saavat uusia merkityksiä sanoille ja osille. Kielelliset merkit muuttuvat oppimisprosessin myötä yhä monikäyttöisemmiksi. Nopeaa kielen oppimista edistää oppimisen liittäminen toimintaan. Kieli on

erottamaton osa inhimillistä toimintaa, joten tehokas oppiminen edellyttää kielen kytkemistä toimintaan. (Laurén 2000, 34, 123.)

Lasten kielen oppimista tuetaan Laurénin (2008, 60–68) mukaan antamalla lapsille kielen oppimiseen paljon virikkeitä ja luonnollisia tilanteita kielenkäyttöön sekä kannustamalla lasten omaa aloitteellisuutta. Kasvattaja on tärkeä malli kielikylpykielen oppimiselle. Kasvattajan innokkuus ja positiiviset tunteet asioita kohtaan peilautuvat kaikkeen päiväkodin työskentelyyn. (Björklund ym. 2005, 11.)

Kasvattajien tulee käyttää hyvää ja selkeää kieltä, käyttää oikeita nimityksiä asioista, ei esimerkiksi lyhenteitä. Heidän on myös kiinnitettävä huomiota omaan puhetapaansa, varsinkin toiminnan sisältöjä käsiteltäessä, jotta lapset voivat ymmärtää mitä tilanteessa tapahtuu ja mistä puhutaan. (Gyekye & Nikkilä 2013, 57.) Kielen oppimista helpottaa, että kasvattajat käyttävät vain kielikylpykieltä sekä paljon eleitä ja kehonkieltä. Aluksi on tärkeää asettaa pelkkä ymmärtäminen etusijalle. (Laurén 2008, 60–68.)

Kasvattajien on myös Laurénin (2008, 60–68) mukaan ymmärrettävä lasten ensikieltä. Kasvattajien ymmärtäessä lasten ensikieltä, he voivat Savijärven (2012) mukaan reagoida ymmärtäen lasten puheeseen silloinkin, kun lapset eivät vielä ymmärrä kasvattajien puheita. Grönholmin (2004, 102) mukaan tärkeää kuitenkin on, että keskustelutilanteissa lasta kannustetaan ja annetaan positiivista palautetta kielikylpykielisestä puheesta.

Kielikylpylasten äidinkielen käyttöä ei kuitenkaan kielletä. Suurin osa kielen omaksumisesta kielikylvyssä tapahtuu samoilla tavoin kuin ensikielen omaksuminen. Luonnollisiin viestintätilanteisiin osallistumalla lapset voivat omaksuvat kieltä lähes huomaamattaan. (Bergroth 2015.) Oppiminen siis tapahtuu Savijärven (2012) mukaan samoilla mekanismeilla kuin arkivuorovaikutus yleensä. Tästä huolimatta kielen oppimista tuetaan Bergrothin (2015) mukaan kiinnittämällä huomiota tiettyihin kielellisiin toimintoihin ja rakenteisiin. Harju-Luukkainen (2007, 130) sanoo, että kielen omaksuminen ja oppiminen eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia tekijöitä, vaan tavallaan saman ilmiön eri ääripäitä.

Tärkeimpiä henkilökohtaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat oppimiseen, ovat motivaatio ja halu oppia. Oppijoita motivoivat monipuoliset tehtävät, vaihtelevat työtavat ja myönteiset oppimiskokemukset turvallisessa ympäristössä. (Niitemaa 2014, 247.) Lapset oppivat, jos ovat motivoituneita siihen. Oppimisen motivaatiota voivat heikentää esimerkiksi jotkin tekijät lapsen elämäntilanteessa, lapsen huono it-seluottamus tai lapselta liikaa vaativa kasvattaja. (Koivunen 2013, 43.)

Lapsia kannustetaan Bergrothin (2015) mukaan käyttämään kielikylypykieltä ja sen käyttöä odotetaan lapsen taitojen mukaan. Halme ja Vatajan (2011, 21–23) mukaan kasvattajien tulee kuitenkin myös kiinnittää huomiota kielen rohkaisevaan tukemiseen. Kasvattaja voi toistaa oikean kielellisen muodon omassa puheessaan ilman, että reagoisi lapsen virheisiin. Laurénin (2000, 99) sanoin kasvattaja voi myös esimerkiksi toistaa ruotsiksi sen, mitä lapsi on oma-aloitteisesti sanonut suomeksi tai laajentaa lapsen sanomaa. Lisäksi kasvattaja voi muotoilla lapselle esitetyn kysymyksen niin, että kysymys sisältää valmiina ne sanat, joita lapsi vastaukseen tarvitsee.

Kasvattajien täytyy kuitenkin muistaa, että jokainen lapsi on yksilö ja oppii kieltä eri tahtiin. Jotkut ovat hiljaisia ja kuuntelevat, toiset ovat puheliaita ja puhuvat lähes jatkuvasti. Kielikylypykielen käyttöä voi motivoida monin eri tavoin. Kasvattajien täytyy osata olla luovia ja miettiä mikä sen hetkistä lapsiryhmää kiinnostaa. (Björklund ym. 2005, 24.) Kasvattajat voivat tietoisesti osallistaa lapsia keskustelutilanteissa kysymyksen asettelun avulla, esimerkiksi kysymällä haluaako lapsi punaista vai sinistä paperia näyttäen papereita sen sijaan, että olisi kysynyt kuka haluaa punaista paperia. (Harju-Luukkainen 2007, 135.)

Kielikylypykieltä opitaan nopeammin ymmärtämään kuin itse tuottamaan. Kuullun ymmärtämisen kehittyminen on tärkeää jo päiväkotiaikana, sillä ymmärtämisongelmat heikentävät lapsen yleisiä oppimisedellytyksiä. Ilman tietoista motivointia ja kannustamista puheen tuottamisen oppimisen oppiminen kielikylypykielellä voi jäädä hitaaksi ja olla haitaksi myöhemmin tulevaisuudessa. (Grönholm 2004, 102–103.)

2.5 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Kielikylpy ei ole saanut paljoa huomiota ohjausasiakirjoissa. Kielikylvystä kuitenkin on löydettävissä mainintoja sekä esiopetuksen perusteista, että varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman perusteista. (Harju-Luukkainen 2013, 6.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kielen kehityksen merkityksestä on kirjattuna oma lunksa. Oppimisen alueet ovat kuvaamassa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita. Ne ovat ohjaamassa kasvattajia ehyen ja monipuolisen pedagogisen toiminnan toteutuksessa ja suunnittelussa, joka toteutetaan lasten kanssa yhdessä. Lapsilla on oikeus saada oppimisen eri alueista monipuolisia kokemuksia. Oppimisen alueet eivät ole toteutettaviksi erikseen, vaan niiden aihepiirejä tulee soveltaa ja yhdistää lasten osaamisen ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

Oppimisen alueiden tavoitteiden käsittelytapa vaihtelee tilanteiden, aihepiirien ja lasten oppimisen mukaan. Kasvattajien tehtävänä kuuluu varmistaa, että pedagoginen toiminta on edistämässä eri-ikäisten lasten oppimista ja kehitystä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

2.6 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten valmiuksien ja taitojen kehittymistä. Kielellisen identiteetin kehittyminen on myös tärkeää. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta kieliä, tekstejä sekä kulttuureja kohtaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40.)

Kieli on lapsille oppimisen väline sekä kohde. Kielen avulla lapset ottavat haltuun erilaisia asioita ja tilanteita ja toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, hankkii tietoa sekä ilmaisee itseään. Lapsen kehitystä kielellisesti, tukee monipuolinen kieliympäristö varhaiskasvatuksessa. Lapset voivat omaksua samaan aikaan useitakin eri kieliä, joiden käyttäminen ja kehittyminen voi olla eriytynyttä tilanteittain. Kotien tavoissa olla vuorovaikutuksessa ja käyttää kieltä on vaihtelua, ja kodeissa voidaan puhua useita eri kieliä. Kielen oppimisen kannalta on tärkeää pystyä tiedostamaan, että saman ikäiset lapset voivat olla hyvinkin eri vaiheissa eri osa-alueilla kielen kehityksessä. Kielellinen identiteetti kehittyy, kun lapsia tuetaan ja ohjataan

kielellisten valmiuksien ja taitojen keskeisillä osa-alueilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 41.)

2.7 Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset siitä, että he tulevat kuulluksi ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Kasvattajien reagointi ja sensitiivisyys myös non-verbaaleihin viesteihin on keskeisessä asemassa. Lasten vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lapsia kommunikoimaan kasvattajien sekä muiden lasten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 41.)

Lasten kielen ymmärtämistä tuetaan kielellisellä mallintamisella. Johdonmukainen keskusteleminen ja toiminnan sanallistaminen tukevat lasta sanavarannon kehittämisessä. Erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa on käytössä tarkkaa ja kuvailevaa kieltä. Tarvittaessa käytetään esineitä, kuvia sekä tukiviittomia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 41.)

Lasten puheen tuottamisen taitojen kehittyminen on ohjauksessa ja seurannassa. Toisten lasten ja kasvattajien kanssa kommunikointi on avuksi puhutun kielen ymmärtämisessä ja käyttämisessä. Lasten kanssa kiinnitetään huomiota vähitellen myös äänenpainoihin ja äänensävyihin. Lasten kielen käyttötaitoja ohjataan ja kielen käyttämistä pohditaan lasten kanssa yhdessä erilaisissa tilanteissa. Tavoitteena tässä tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lisäksi huumorin käyttäminen, eläytyminen sekä hyvien tapojen opetteleminen vahvistavat taitoja käyttää kieltä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42.)

Lasten sanavaraston ja kielellisen muistin laajetessa myös kielellinen ilmaisu monipuolistuu. Kasvattajien tehtävä on tietoisesti tukea tätä kehitystä. Lähiympäristön kielten havainnointi tukee kielitietoisuuden kehittämisessä. Lapsia rohkaistaan lukemaan ja kirjoittamaan leikillisesti. Varhaiskasvatuksessa on käytössä vaihtelevia ja rikkaita tekstejä. Lastenkirjallisuus tehdään myös monipuolisesti lapsille tutuksi. Lapsille kerrotaan erilaisia tarinoita, sekä kannustetaan heitä keksimään niitä myös itse. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42.)

3 LAPSEN KIELELLINEN KEHITYS

Kieli liittyy lapsen koko kehitykseen. Se on tarpeen lapsen oman minän ilmaisussa. Kielellä on tärkeä rooli kaikessa oppimisessa, sillä kielen välityksellä hankitaan tiedot ja varastoidaan niitä muistiin. Kielen käyttö käsittää ajattelun, tunteiden ilmaisun, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja toiminnan ilmaisemisen. Lapsen kieli kehittyy koko ajan ja tämä kehitys on läheisesti yhteydessä muuhun lapsen kognitiiviseen kehitykseen. Näitä kehityksen eri osa-alueita ovat esimerkiksi muistin, ajattelun, havaitsemisen ja puheen kehitys. (Nurmilaakso 2011, 31–32.)

Kielitaito muodostuu eri osa-alueista, jotka ovat toisiinsa yhteydessä. Rakenteet ja sanastot liittyvät puhumiseen, ymmärtämiseen, kirjoittamiseen ja lukemiseen. Kaikilla näistä osa-alueista on suuri merkitys kielen käytössä. Kielen käyttäminen puolestaan on tilannesidonnaista. Lapsi alkaa mallinnuksen pohjalta käyttää ensin yksittäisiä sanoja, ilmaisuja ja lyhyitä lauseita. Ensin lapsen täytyy voida oppia asioiden ja esineiden nimiä ja kartuttaa riittävästi perussanavarastoa voidakseen muodostaa lyhyitä tilannekohtaisia lauseita tai ilmaisuja. (Gyekye ym. 2013, 54.)

Sanavaraston karttuessa lapsi oppii taivuttamaan sanoja, muodostamaan pidempiä lauseita ja tuottamaan ikätasoisempaa puhetta. Kielen rakenteet kehittyvät, jonka myötä puhe tulee sujuvammaksi sekä ilmaisut täsmentyvät ja monipuolistuvat. (Gyekye ym. 2013, 54.) Lapsen kielikylypykielen kehitys kulkee läpi samankaltaisten vaiheiden, kuten äidinkielenkin kehitys. Tavoitteena on kielikylypykielen kehityminen äidinkielen rinnalle. Toivomuksena on, että lapsi saavuttaisi kielikylypytapaileensa lopussa toiminnallisen kaksikielisyyden. (Harju-Luukkainen 2013, 8.)

Varhaiskasvatus on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Kielitietoisuuden kasvattaminen tulee siis aloittaa jo varhaiskasvatuksessa. Päivähoidossa olevan lapsen kielen kehitystä seurataan neuvolan, päiväkodin ja kodin yhteistyöllä. (Nurmilaakso 2011, 31.) Kun lapsi oppii kielen, se auttaa häntä jäsentämään ympäristöään uudella tavalla ja samalla lapsi alkaa muodostamaan omaa maailmankuvaansa. Kielen avulla lapselle avautuvat esimerkiksi käsitykset ihmisestä, yhteiskunnasta ja luonnosta. (Koppinen, Lyytinen & Rasku-Puttonen 1989, 7–8.) Lapsi ei kuitenkaan Koivusen (2013, 42) mukaan opi ainoastaan kasvattajien järjestämällä opetustuokioilla vaan

koko ajan kaikessa tekemisessä aktiivisesti mukana olemalla ja saamalla omakoh-
taisia elämyksiä ja kokemuksia vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Lapsen kielen kehittyessä myös ajattelu kehittyy. Näin ollen myös tunteet ja asen-
teet selkiytyvät. Motorinen, sosioemotionaalinen ja kognitiivinen kehitys luovat
edellytykset kielen kehityksen nopeutumiselle ja monipuolistumiselle. (Koppinen
ym. 1989, 7–8.)

3.1 Kielellinen tietoisuus ja sen tukeminen

Lapsen päiväkotipäivän aikana kirjoittaa kasvattajan tehtävänä olevan huolehtia
lapsen edun huomioon ottamisesta (Koivunen 2013, 31). Kasvattajien tulee käyttää
tarkkaa kieltä sekä avata uusia käsitteitä lapsille kaikissa varhaiskasvatuksen tilan-
teissa (Hakamo 2011, 12–13). Päiväkodit haluavat tarjota lapsille laadukasta var-
haiskasvatusta ja kielellistä kehitystä tukevaa materiaalia ja menetelmiä on saata-
villa paljon (Nurmi-laakso 2011, 37–38). Kasvattajan suunnitellessa kielen kehityk-
sen tukemista, voi hän suunnitella toimintaa yksittäistä lasta ajatellen, mutta sa-
amalla koko lapsiryhmä voi saada hyötyä ohjelmasta (Hakamo 2011, 12–13).

Loruttelu on hyvä tapa tukea lapsen kielellisyyttä. Tapa on vanha, mutta toimiva ja
se on säilyttänyt paikkansa lasten kasvatuksessa. Loruttelua voidaan toteuttaa mo-
nin keinoin ja vähän eri tavoilla eri ikäisten lasten kanssa. (Nurmi-laakso 2011, 37–
38.) Riimeihin ja loruihin sisältyy rytmiä ja liikettä, jotka usein houkuttelevat lapsia
mukaan aktiviteettiin (Björklund ym. 2005, 13).

Lorukortit ovat hyvä tapa käyttää loruja kielellisen kehityksen tukemiseen. Loru-
kortit voidaan pitää lasten näkyvillä seinillä ja niitä voidaan lukea ja näyttää ryh-
missä. Kortteja on hyvä pitää esillä sellaisissa paikoissa, joista lasten on helppo ne
nähdä. Näin lapsille avautuu mahdollisuus tutkia kirjoitettua kieltä ja esimerkiksi
kirjoitettujen kirjainten muotoja. Ruokalorut on myös todettu toimiviksi. (Nurmi-
laakso 2011, 37–38.)

3.2 Oppimistyylit ja oppimisstrategiat

Erilaisia tyylejä oppia on monenlaisia ja niitä on myös eri tavoin luokiteltu. Oppi-
mistyylit ovat melko pysyviä ominaisuuksia, mutta toisaalta omalta

mukavuusalueelta on välillä hyvä poistua. Kielenoppijoiden välillä on yksilöllisiä eroja oppimisstrategioiden käyttämisen suhteen. Toisille sopii yksi, toisille toinen. Tärkeää olisi, että kielenoppija voisi tilanteittain turvautua hänelle parhaaseen strategiaan. (Pietilä 2014, 98, 107.)

Oppimisstrategioiksi kutsutaan keinoja, joita kielenoppija käyttää oppisensa helpottamiseksi. Ne voivat olla avuksi siinä, miten palautetaan mieleen kielellinen opittava asia ja miten se otetaan käyttöön kommunikaatiotilanteissa. Kuuluisimpiin strategiatutkijoihin kuuluu Rebecca Oxford sekä parivaljakko J. Michael O'Malley ja Anna Uhl Chamot. Kyseiset henkilöt ovat luoneet erilaisia luokitteluja strategioista, joita oppijat käyttävät. (Pietilä 2014, 104.)

O'Malleyn ja Chamotin mukaan oppimisstrategioista muodostuu kolme päätyyppiä metakognitiivisiin, kognitiivisiin ja sosioaffektiivisiin. Metakognitiiviset strategiat liittyvät oppimisessa suunnitteluun ja pohdintaan sekä oman oppimisen arvioimiseen. Kognitiivisia strategioita ovat esimerkiksi sanojen ryhmittely, toistaminen ja kääntäminen. Sosioaffektiiviset strategiat taas ovat esimerkiksi yhteistyö toisten kanssa, avun pyytäminen tai neuvojen kysyminen. (Pietilä 2014, 105.)

Oxford jakaa oppimisstrategioita epäsuoriin ja suoriin strategioihin. Epäsuorat strategiat vaikuttavat oppimiseen etäämmältä ja liittyvät esimerkiksi oppimisen suunnitteluun. Suorat strategiat taas liittyvät konkreettisesti oppimistehtävään. (Pietilä 2014, 106.)

3.3 Kielen yhteys muuhun kehitykseen

Kielellä on useita eri ulottuvuuksia. On todettu, että kielellä on sosiaalinen ja psykologinen merkitys. Oppiminen ja kulttuuriin kasvaminen tapahtuvat vuorovaikutuksen ja kielen avulla. (Hakamo 2011, 11–12.) Kulttuurin opettaminen on tärkeä sulattaa yhteen kielenopetuksen kanssa, eikä erottaa sitä irralliseksi. Tämä auttaa konkreettisemmin ymmärryksessä kielen ja kulttuurin suhteen. (Pyykkö 2014, 339.) Kieli omaksutaan samalla, kun opitaan millainen maailma on. Kielen tehtävänä on rakentaa merkitys. (Laurén 2008, 63.) Kielen oppiminen taas on yhteydessä

vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Pohjimmiltaan puheen oppiminen on kuitenkin sitä, että opitaan miten toisten ihmisten kanssa ollaan. (Hakamo 2011, 11–12.)

Lapset eivät kuitenkaan opi vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia taitoja vain pelkäämään ryhmässä toimimalla. Taitojen oppiminen ei tapahdu itsestään vaan niitä pitää opettaa. (Koivunen 2013, 43.) Kieli on sekä yksilöllinen, että sosiaalinen. Autenttisuus ja aito sosiaalinen kontakti ovat tärkeitä. Monipuoliset mahdollisuudet vuorovaikutukseen johtavat aktiivisen kielenkäyttöön. Kieli on kommunikaatiota eli kieli on yhtä kuin kielen käyttäminen. (Laurén 2008, 63–64, 81.) Kielen oppimisella ja vuorovaikutustaitojen avulla myös luodaan kaverisuhteita jo varhaiskasvatusiässä. Päiväkotiaikaiset kaverisuhteet voivat jopa ennustaa koulumenestystä ja työelämässä menestymistä. (Koivunen 2013, 52.)

Hakamo (2011, 11–12) kirjoittaa kokemuksen varhaisista vuorovaikutustilanteista vaikuttavan lasten myöhempään kehitykseen. Kallialan (2008, 11) mukaan kieli on merkittävässä osassa vuorovaikutuksessa, vaikka vuorovaikutus itsessään tarkoittaa paljon muutakin. Hakamon (2011, 11–12) sanoin näillä kokemuksilla vuorovaikutuksesta on vaikutusta sosiaalisemotionaaliseen kehitykseen, mutta myös kognitiiviseen kehitykseen, johon kuuluu ajattelu, puhe ja ymmärtäminen. Yllättäen vaikutus ylettyy jopa lapsen persoonallisuuden ja temperamentin muotoutumiseen.

3.4 Kielen oppimista tukevat toimintamallit

Vieraiden kielten oppimiseen ei ole olemassa vain yhtä yksinkertaista tietä. Kielenopetuksen toimintamalleja onkin laaja kirjo, joita voidaan soveltaa kielenoppijoihin eri tilanteina ja aikoina. (Järvinen 2014, 144.) Toimintamallit ovat usein kulttuurin sanelemia ja kulttuuri leimaa niitä monin eri tavoin. Sen lisäksi toimintamallien toteuttamistavat vaihtelevat kasvattajien yksilöllisten mieltymysten ja edellytysten mukaan. (Laurén 2008, 40.) Kasvattajat valitsevat erilaisia toimintamalleja tilanteen mukaan, toimintamallien valinta tapahtuu joko tiedostetusti tai tiedostamatta (Harju-Luukkainen 2007, 130).

Kasvattajat käyttävät monipuolisia keinoja, joilla tuetaan uuden kielen ymmärtämistä ja tuottamista ja ohjataan lasta uuden kielen oppimisprosessissa. Oppimista tukee esimerkiksi se, että toimintaa rakennetaan toistuvien ja ennakoitavien

rutiinien ympärille. Siltoja täytyy myös rakennetaan uuden ja vanhan tiedon välille. (Palojärvi, Palviainen & Mård-Miettinen 2016, 14.) Kertaus tiedostettuna toimii tärkeänä toimintamallina. Asioita kertaamalla voidaan varmistaa lapsen ymmärtäminen asian suhteen. Kertauksella on suuri merkitys. (Harju-Luukkainen 2007, 133.)

Tietyt toiminnot päiväkodissa voivat olla nivoutuneita päiväkodin sosiaaliseen ja kulttuuriseen toimintaan niin syvälle, että niitä ei edes kyseenalaisteta tai niille ei nähdä vaihtoehtoja. Toimintamallit voivat myös olla niin itsestään selviä, että ne muuttuvat ”näkyväksi” eli tiedostamattomiksi. Toimintamalleihin vaikuttaa useita eri tekijöitä. Syyt jokaisen toimintamallin takana olisi tärkeä kuitenkin tiedostaa, sillä toimintamallit ovat suoraan vaikutuksessa lapsen oppimiseen ja kielen omaksumiseen päiväkodissa sekä toimintaan lapsen lähikehityksen vyöhykkeellä. (Harju-Luukkainen 2007, 131–132.)

Kielikylpyopetuksen pedagoginen perusta muotoutuu periaatteista, jotka ovat löydettävissä suomalaisesta ja kansainvälisestä kielikylpykirjallisuudesta. Tämä jakautuu edelleen periaatteisiin, jotka ovat tärkeitä joko kasvattajien tai lasten näkökulmasta. (Harju-Luukkainen 2013, 9.) Kielikylpypäiväkodeissa käytetään monia erilaisia toimintamalleja ja ne voidaan luokitella sijoittuvan perushoittoon, leikkiin, pieniin työtehtäviin ja askareisiin, opetus- ja toimintatuokioihin sekä ympäristöön tutustumiseen. Lisäksi päiväkodeissa järjestetään kohokohtia, kuten erilaisia retkiä ja juhlia. (Ojala 1984, 200.) Kaikki yhdessäolon hetket ovat aina tärkeitä käsitte maailman kehittämisen ja kielitaidon kartuttamisen kannalta. Myös sellaiset tilanteet, kuten pukeutuminen, ruokailu ja ulkoleikit. (Laurén 2000, 20.)

Aamukokoontumisten (ja muiden kokoontumisten) tulisi olla tunnelmaltaan hyviä ja sisällöltään lapsia motivoivia ja mielenkiintoisia. Lasten täytyisi tulla kokoontumisiin mielellään. (Koivunen 2013, 60.) Kokoontumiset ovat samalla lapsille tietoa antavia tilanteita, että sosiaalisen kanssakäymisen tilanteita. Kokoontumisten aikana käydään yleensä läpi tiettyjä rutiineja ja lapset oppivat myös toisten kuuntelemista, keskustelua ryhmässä, oman vuoron odottamista ja käyttäytymistä sekä esiintymistä. Kokoontumisiin saattaa sisältyä sadun lukemista, tai satuhetkiä voi olla erikseen. (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007, 36.)

Siirtymätilanteissa toimimista helpottaa vaihteellisuus, joka on helppo toteuttaa esimerkiksi ulos mentäessä, sisälle tultaessa ja ruokailuun sekä päivälevolle mentäessä (Koivunen 2013, 60). Päivittäin toistuvat tilanteet ja toiminnot on aina suunniteltava huolellisesti. Arjen päivittäin toistuvat tilanteet ovat suuri osa lapsen päivästä, joten niiden merkitys oppimisen kannalta on suuri. (Gyekye ym. 2013, 56.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 42) mukaisesti tukea tavoitteellisesti lasten musiikillisen, sanallisen sekä kuvallisen ja keholliseen ilmaisuun liittyvää kehittymistä ja tutustuttaa lapsia eri kulttuuriperintöön ja taiteenaloihin. Käytettävissä olevia toimintamalleja toteutetaan yleisten periaatteiden mukaan. Yleisissä periaatteissa korostetaan muun muassa lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, lapsen kodin kanssa tehtävää yhteistyötä, toiminnan suunnitelmallisuutta ja elämänläheisyyttä. (Ojala 1984, 201.)

Kielellä leikittelyminen (esim. lorut), nimeäminen ja kuvaavien sanojen käyttäminen ovat edistämässä lasten kielellisen sanavarannon ja muistin kehittymistä. Kii-reetön lukeminen ja keskustelu sekä tarinoiden kerronta tarjoavat lukuisia mahdollisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi tekstien sanojen merkitysten pohtiminen uusien käsitteiden opettelu asiayhteyksissä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42.) Kieltä voidaan käyttää hyvinkin monipuolisesti. Esimerkkinä tästä eri sanojen synonyymien käyttäminen. Lisäksi samat asiat voidaan esittää usealla eri tavalla. Myös yhteenvetojen tekeminen konkretisoi usein asioita ja helpottaa lasten ymmärtämistä. (Harju-Luukkainen 2007, 134.)

Kielellisen ohjeistuksen ohella voi käyttää fyysistä tai visuaalista ohjausta. Joissain tilanteissa lapsi voi tarvita ohjausta kädestä pitäen. Toiminnan ohjaus ei kuitenkaan tarkoita lapsen puolesta tekemistä. (Koivunen 2013, 60.) Ryhmän eriyttämistä voidaan käyttää yhtenä toimintamallina ja se voidaan ymmärtää kahdella tavalla. Ryhmän eriyttämisillä voidaan tarkoittaa siis saman tehtävän tekemistä yksilöllisesti toteutettuna tai ryhmän jakamista eri tiloihin samaan aikaan (pienryhmätyöskentely), tai esimerkiksi ryhmän puolittamista niin, että toiset menevät ulos ja toiset sisälle ja näitä vuorotellaan. (Koivunen 2013, 182.) Pienemmässä ryhmässä lapsi tulee Gyekyen ja Nikkilän (2013, 58) mukaan parhaiten kuulluksi ja rohkenee helpommin tehdä aloitteita puhumiseen ja keskusteluun.

3.5 Harju-Luukkaisen malli kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä

Kielikylpypäiväkodeissa työskentely perustuu pääosin teematyöskentelyyn, johon päivän muut tehtävät integroidaan. Mallin taustalla on Harju-Luukkaisen näkemys kielitaidon tukemisesta lähikehityksen vyöhykkeellä sekä aikaisemmat kielikylpytutkimukset aiheesta. Lähtökohtana mallissa on teematyöskentely. Teematyöskentelyyn voidaan sisällyttää esimerkiksi draamaa, leikkiä, tietokonetyöskentelyä, musiikkitoimintaa tms. Päiväkodin rutiineja voidaan lisäksi teematyöskentelyssä hyödyntää. Malli ei kuitenkaan sisällä kaikkea toimintaa kielikylpypäiväkodeissa kielitaidon lisäämiseksi, vaan ainoastaan valottaa toimintaa siltä osin, kuin se tutkimusten avulla on näyttäytynyt. (Harju-Luukkainen 2007, 137–138.)

Teematyöskentely on pedagoginen menetelmä, jossa toiminta keskitetään jonkin teeman, kysymyksen tai tietyn tapahtuman ympärille. Teematyöskentelyn ajanjakso määritellään, tai aihe on toimintaa rajaamassa. Teemojen tulee olla lasten näkökulmista mielekkäitä. Lapsilla tulee teeman avulla olla mahdollisuus oppia uusia asioita ja ymmärtää tärkeitä tapahtumia. (Harju-Luukkainen 2007, 141.) Teematyöskentelyllä voidaan rakentaa yhteistä käsitemaailmaa ja saavutetaan valmius ilmaista siihen liittyviä asioita. Kasvattajat ja lapset luovat yhteisen toimikentän, joka mahdollistaa mielekkään ajatuksenvaihdon. (Laurén 2000, 19.)

Teematyöskentely lisäksi monipuolisia kielenkäyttötilanteita, joissa kieli konkretisoituu eri menetelmien avulla. Näin voidaan varmistaa viestin oikeanlainen välittyminen. Teematyöskentelyn toimintamalli on kielikylpypäiväkodeille erityisen sopeva, sillä se antaa mahdollisuuksia suunnitella toimintaa siten, että toiminta on tukemassa lapsen kielitaidon kehittymistä ja muuta oppimista. Lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen huomioonottaminen myös mahdollistuu teematyöskentelyn kautta. Teema valitaan yleensä päiväkodissa vuoden alussa tehtyjen suunnitelmien, varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten kielellisten tarpeiden mukaan. (Harju-Luukkainen 2007, 144.)

Osana teematyöskentelyä usein hyödynnettäviä voivat olla leikkipedagogiikka, musiikkipedagogiikka tai tietokonepedagogiikka. Musiikilla on tärkeä rooli kielen välittämisessä rytmien ja rytmisyyden takia. (Harju-Luukkainen 2007, 148.) Kielen

kehittyminen tapahtuu Harju-Luukkaisen (2007, 139) mukaan primääri tai sekundääritoiminnoissa. Primääritoimintoja ovat esimerkiksi ruokailu ja pukeminen. Sekundääritoimintoja taas esimerkiksi satujen ja tarinoiden kertominen tai videoiden katselu.

3.6 Jäsennely oppimisympäristö ja toimintamallien suunnittelu sekä valinta

Niitemaa (2014, 249) kirjoittaa kielen oppimisen olevan kohdekielisessä ympäristössä vaivattomampaa. Tällöin oppiminen muistuttaa ensikielen omaksumista. Päiväkotiryhmässä kielen kehityksen tietoiseen tukemiseen on olemassa useita erilaisia toimintatapoja, joita kasvattajien on mahdollista soveltaa oman ryhmänsä tarpeisiin nähden. Jäsennetyllä oppimisympäristöllä esimerkiksi vaikutusta lasten kielen kehityksen positiiviseen tukemiseen. Koivusen (2013, 62, 179) mukaan oppimisympäristö pitää sisällään fyysisen, toiminnallisen, psyykkisen, sosiaalisen, pedagogisen ja kulttuurisen ympäristön.

Vierailla voi esimerkiksi kirjastossa, museossa tai teatterissa. Päiväkodin ulkopuoliset kontaktit ovat tärkeitä. Näin ollen kielenkäyttö paikallistetaan tiettyyn ulkoiseen maailmaan. Käyntejä voi valmistella kuvien, sanojen ja asiayhteyteen kuuluvan vuorovaikutuksen avulla. (Laurén 2008, 65.)

Ulkopuolisten kontaktien avulla lapset saavat laajempaa sanavarastoa ja mahdollisuuksia tutustua kieleen päiväkodin ulkopuolella samaan aikaan he saavat kokea, miten muun kuin kasvattajat päiväkodissa käyttävät kieltä. Kielitaidon kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapset saavat useita malleja siitä, miten kielikylpykieltä käytetään ulkomaailmassa. (Björklund ym. 2005, 22.)

Jäsennely oppimisympäristö on visuaalinen ympäristö, jossa toiminnalla on selkeää ja työtavat ja säännöt johdonmukaisia. Jäsennely on tapa järjestää ympäristöä siten, että lapsi kokisi olonsa riittävän turvalliseksi toimiakseen. Lisäksi jokainen yksittäinen toimintahetki ja siirtymävaihe voidaan jäsennellä erikseen. (Koivunen 2013, 62.) Jotta kielikylpy olisi monipuolista on luonnollisestikin tärkeää vaihdella erilaisten toimintamallien välillä. Erilaisia materiaaleja on myös hyvä käyttää stimuloimaan toimintamalleja. (Björklund ym. 2005, 33.) Kasvattajien omat näkemykset oppimisesta määrittävät toiminnan suunnittelua ja sisältöä sekä

toteuttamista. Huomaako kasvattaja esimerkiksi nimetä erilaisissa toiminnoissa käytettäviä välineitä. Lapsen tulee myös saada tilaisuuksia harjoitella oppimiaan asioita erilaisissa tilanteissa päivän mittaan, jotta harjaantuisi soveltamaan oppimaansa uusissa yhteyksissä. (Gyekye ym. 2013, 55–56.)

Esimerkiksi Hakamo (2011, 12–13) kirjoittaa päiväjärjestyksen jäsentämiseen kielikylpyryhmässä voitavan käyttää kuvia jäsenystä tukemaan. Kuvat auttavat lasta hahmottamaan jäsentelyä. Kuvat täytyy kuitenkin Koivusen (2013, 62) mukaan laittaa riittävän alas, jotta lapsen voivat käydä katsomassa niitä. Asioihin ympäristössä voi esimerkiksi laittaa nimilappuja esimerkiksi, kaappi, ikkuna, ovi, ja vaikka lapsi ei osaisikaan lukea, hän oppii nopeasti yhdistämään asioita (Björklund ym. 2005, 16).

Lapset ottavat omien edellytystensä mukaisesti osaa toimintamallien suunnitteluun ja valintaan. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan tutkia maailmaa sekä kokeilla erilaisia toimintamalleja. Toimintamallien vaihteleva käyttö tarjoaa eri tavoin oppiville ja eri-ikäisille lapsille kokemuksia onnistumisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38.) Samalla saadaan aikaan kielenkäytön ja käsitemaailman välinen yhteys. Kasvuikäisten lasten on tärkeää saada paljon toimintaa sekä valinnan mahdollisuuksia. (Laurén 2008, 66.)

Monipuoliset toimintamallit edellyttävät monipuolisia oppimisympäristöjä. Toimintamallien käytössä hyödynnetään kasvattajien ja lasten osaamista. Uusia toimintamalleja kokeillaan ja kehitetään koko ajan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38.)

3.7 Leikki varhaiskasvatuksen keskeisenä toimintamallina

Leikki on keskeinen toimintamalli varhaiskasvatuksessa, ja päiväkodeissa tärkeä osa lapsen jokaista päivää on nimenomaan leikki. Leikit voidaan jakaa harjoittelurakentelu-, rooli- ja sääntöleikkeihin. Roolileikkiä lukuun ottamatta edellä mainitut ovat Piaget'n jaottelun mukaiset. (Ojala 1984, 200–201.) Kielen kehittyessä Koivusen (2013, 40) sanoin tulevat mukaan myös mielikuvitusleikit.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin, sillä leikkiminen edistää lapsen oppimista, kehitystä sekä hyvinvointia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38). Päiväkodissa voi olla esimerkiksi lelupäivä, jolloin lapset saavat ottaa oman lelun kotoa päiväkotiin mukaan. Lapset voidaan laittaa kertomaan jotain lelustaan kielikylypykielellä. Esimerkiksi mikä lelu on tai minkä värinen se on. Lelupäivä voi olla sekä antoisa, että opettavainen. Myös päiväkodin sisällä erilaiset lelut voivat toimia hyvinä apuvälineinä opetustuokioissa. (Björklund ym. 2005, 27–28.)

Lapsen harjaantuminen tapahtuu leikin kautta psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti. Lapsen leikkiessä luovuus pääsee käyttöön ja lapsi voi hyödyntää omia kokemuksiaan leikin rakenteina sekä kehittää omia ongelmanratkaisutaitojaan. (Koivunen 2013, 40.) Leikkiessään lapsi oppii. Lapselle itselleen ei leikki kuitenkaan ole tietoista oppimista, vaan tapa elää, olla ja hahmottaa maailmaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38.) Aikuisen antaman kielellisen tuen lisäksi lapset oppivat kieltä ja sen käyttöä toisilta lapsilta. Lisäksi lapsi saa malleja kielen kehityksensä, mielikuvituksensa ja ajattelunsa tueksi muilta lapsilta erityisesti leikkitalanteissa. (Hakamo 2011, 12.)

Pedagogisessa toiminnassa leikin juonen kehittälyssä ja leikkimaailmojen kehittämisessä voidaan esimerkiksi improvisaatiota, draamaa tai satuja yhdistää (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 39). Vieraskielisiin satuihin voi olla vaikeaa keskittyä. Siksi onkin tärkeää käyttää vaihtelevia satuja, joissa otetaan huomioon lasten ikä, kiinnostuksen kohteet ja sanavarasto. Arvoitukset ovat hyviä kielen stimuloimiseen ja niiden vaikeustasoja voi muokata ryhmän kielitaidon mukaan. Jos arvoitukset kuitenkin ovat liian helppoja tai vaikeita, lasten kiinnostus niihin hiipuu nopeasti. (Björklund ym. 2005, 31–36.)

Erilaisia tilanteita voidaan leikinomaisuudella rikastaa. Sanaleikit, laulut, lorut ja hassuttelu yhdessä vahvistavat myönteistä ilmapiiriä. Myönteinen ilmapiiri puolestaan tukee lasten hyvinvointia ja oppimista. Lapsille suunnatun median ja lasten kulttuurin tunteminen auttaa kasvattajia lasten leikkimien leikkien

ymmärtämisessä. Myös digitaaliset välineet ja erilaiset pelit tarjoavat leikkeihin monenlaisia uusia mahdollisuuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 39.)

Kielellisten leikkien avulla lapset voivat opetella kieltä leikin muodossa. Tämä edistää kielikykykielen käyttöä esimerkiksi erilaisten leikkiin kuuluvien riimien ja fraasien muodossa. Riimeistä on hyvä antaa useitakin esimerkkejä, jotta lapset ymmärtävät mitä niillä tarkoitetaan. (Björklund ym. 2005, 29–38.)

Kielellisiä leikkejä voivat olla myös laululeikit, liikkumisleikit, ryhmäleikit ja ulkoleikit. Olemassa on myös satuleikkejä, jotka kehittävät yhdessä toimimista ja luovuutta. Käytössä voi myös olla satupusseja ja lasten on hyvä halutessaan saada kertoa omia satuja. Myös digitaaliset sadut ovat nykyään suosittuja. (Björklund ym. 2005, 29–38.)

3.8 Positiivinen psykologia kielen oppimisen tukena

Positiivinen psykologia keskittyy ihmisen vahvuuksien, voimavarojen ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Sen avulla voidaan tutkia, mikä saa yhteisöt ja ihmiset voimaan hyvin. Lisäksi positiivisen psykologian avulla voidaan tutkia elämän merkityksellisyyttä, myötätuntoa, sisua, innostusta onnellisuutta ja kykyä selviytyä vaikeista tilanteista eli resilienssiä. (Suomen positiivisen psykologian yhdistys ry 2019.) Tieteenalana positiivinen psykologia on suhteellisen uusi ja se keskittyy ongelmakeskeisen ajattelun sijaan hyviin ja toimiviin asioihin (Vuorinen 2015).

Kasvattajat pystyvät omalla toiminnallaan ja aidolla läsnäolollaan vahvistamaan lasten uskoa itseensä ainutlaatuisina yksilöinä riippumatta oppimistuloksista. Tavoitteena on, että jokainen lapsi osaa sanoittaa omia vahvuuksiaan ja kykenee näkemään vahvuuksia muissa. Se, että lapsi osaa tunnistaa omia vahvuuksiaan, voi edistää kielen oppimisen mielekkyyden kokemuksia, minäpystyvyyttä ja kykyä toimia muiden kanssa. Positiivisen psykologian ja pedagogiikan tulisi kielenopetuksessa sisältyä kaikkeen toimintaan yhdessä lasten kanssa. (Primietta 2019.)

Primietan (2019) mukaan on tärkeää on muistaa viisi K:ta: kiinnostu, kysy, kuuntele, kunnioita ja kannusta. Ne asiat, joihin huomiota kiinnitetään, yleensä

vahvistuvat. Myötätuntoinen oppimisilmapiiri yleisestikin lisää kognitiivisia valmiuksia ja hyvien sanojen ja muun vastaanottaminen muuttaa tutkitusti aivojen rakennetta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole kieltää negatiivisia tunteita, vaan huomioida kaikkien tunteiden arvokkuus.

3.9 Sosiokulttuuriset teorat kielenoppimisessa

Lähtökohdiltaan kaksi erilaista näkemystä lasten oppimisesta ovat vahvasti olleet näkyvissä esimerkiksi kasvatustieteen tutkijoiden parissa. Yhtenä Vygotskin näkemys ja toisena Piaget'n. Näkemykset eivät kuitenkaan sulje pois toisiaan vaan molemmissa on yhtymäkohtia toisiinsa. (Harju-Luukkainen 2007, 34–35.)

Monien sosiokulttuuristen teorioiden perustana voidaan pitää muun muassa Vygotskin näkemyksiä sosiaalisen vuorovaikutuksen merkityksestä lapsen kehitykselle. Aikuisella on Vygotskin mukaan tärkeä rooli ajattelun ja kielen kehityksessä. Vygotski näkee lapsen itseään ohjaavana yksilönä, joka pyrkii kehittymään, kasvaamaan ja sivistymään. Lapsi rakentaa omaa ymmärrystään ja pohtii erilaisia näkökulmia vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Harju-Luukkainen 2007, 35–36.)

Harju-Luukkaisen (2007, 36) mukaan Vygotski ei varsinaisesti kehittänyt mitään teoriaa, vaan hänen ajatuksensa ovat toimineet ideoina myöhemmille tutkimuksille ja teoriankehittelyille. Yhteisenä nimittäjänä Vygotskin lähestymistavalle ja siitä kehitellyille teorioille on sosiokulttuuristen tekijöiden vaikutus yksilöön. Keskeisimpinä Vygotskin ajatuskokonaisuuksina on hänen käsityksensä ajattelun kehityksestä sekä lähikehityksen vyöhykkeestä. Kasvatus ja opetus ovat tärkeimpiä elementtejä hänen ajatuskokonaisuuksissaan.

Lapsen ajattelun kehityksestä Vygotskin näkemys oli, että ajattelun voidaan nähdä kehittyvän ulkoisesta sisäiseksi. Ensin uudet toiminnot ilmenevät sosiaalisesti ihmisten välillä. Vasta sitten lapsi käsittelee sen sisäisenä tapahtumana. Vygotski halusi lähikehityksen vyöhykkeen avulla erottaa, mitä lapsi osaa tehdä aikuisen opetuksessa, ja toisaalta sen, mitä lapsi osaa tehdä itsenäisesti ilman tukea aikuiselta. Oppimisen lähikehityksen vyöhyke on etäisyys todellisen ja potentiaalisen kehitystason välillä. Lapsen todellista kehitystasoa on määrittämässä lapsen

henkilökohtainen ongelmanratkaisutaito eli toiminta, josta lapsi pystyy selviytymään itsenäisesti. Potentiaalista kehitystasoa puolestaan on määrittämässä aikuisen kanssa yhdessä tehtävä ongelmanratkaisu. (Harju-Luukkainen 2007, 37–39.)

Inhimillinen toiminta välittyy Vygotskin mukaan konkreettisten välineiden avulla. Välineet voivat olla fyysisiä tai symbolisia. Symboliset välineet ovat ennen kaikkea kielellisiä, mutta myös esimerkiksi musiikkia tai taidetta. Fyysiset välineet taas voivat olla puhetta ja sitä tukevaa kehonkieltä. Vieraan kielen oppiminen poikkeaa kuitenkin ensikielen oppimisesta Vygotskin mukaan. Yhdeksi tärkeimmistä eroavaisuuksiksi hän nostaa lapsella jo olemassa olevan kielijärjestelmän ja sen vaikutuksen toisen kielen oppimisessa. (Harju-Luukkainen 2007, 53–54.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kartoittaa vaasalaisissa ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana käytettäviä kielen oppimista tukevia toimintamalleja. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa lisää tietoa siitä, millaisia erilaisia toimintamalleja kielen oppimisen tueksi käytetään ja antaa mahdollisesti uusia ideoita ja näkökulmia kielikylpypäiväkotien työskentelyyn kielen oppimista tuettaessa sekä valottaa kielikylvyssä käytettäviä toimintamalleja muillekin mahdollisesti aiheesta kiinnostuneille. Kysely lähetettiin kolmeen ruotsin kielen kielikylpypäiväkotiin Vaasassa.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimus perustuu kvalitatiivisen tutkimuksen lähestymistapaan. Laadullista tutkimusta voidaan käyttää, kun huonosti tunnetusta ilmiöstä tuotetaan teoreettista tietoa. Toinen vaihtoehto on löytää uusia näkökulmia jo tuttuihin ilmiöihin. Laadullisessa tutkimuksessa keskittyminen kohdistuu pieneen määrään tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole yleistyksiä tilastoista. Laadullisessa tutkimuksessa annetaan teoreettisesti hyvä tulkinta ilmiöstä. Kvalitatiivinen tutkimus on hyvä toiminnan kehittämistä ajatellen. (Heikkilä 2008, 16–17.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus sisältää kysymyksen siitä, mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tehdyllä tutkimuksella tarkastellaan ihmisten välisten ja sosiaalisten merkitysten maailmaa. Edellä mainitut asiat ilmenevät suhteina ja niiden muodostamina merkityskokonaisuuksina. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tuoda ilmi tutkimusprosessin aikana muodostuneiden tulkintojen avulla ihmisten omia kokemuksia. (Vilka 2005, 97–98.) Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuikin juuri silloin, kun halutaan tutkia luonnollisia tilanteita, joita ei voida järjestää esimerkiksi kokeen muodossa (Metsämuuronen 2000, 14).

Kyseisessä opinnäytetyössä tutkittiin kielen oppimista tukevia toimintamalleja ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Tämän kyseisen opinnäytetyön kartoittava kysely perustui Harju-Luukkaisen (2007) malliin kielitaidon kehitystä tukevasta

toiminnasta kielikylvyssä. Kyselyssä kävi ilmi se, millaisia erilaisia kielen oppimista tukevia toimintamalleja käytetään kielen oppimisen tueksi ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Tuli ilmi myös mikä tarkoitus toimintamalleilla on kielen oppimiseen sekä millä perusteella käyttöön otettavia teemoja valitaan.

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä korostuvat kolme näkökulmaa tutkimuskohteeseen, konteksti, ilmiön intentio ja prosessi. Kontekstin huomioiminen on selvittämistä, millaisiin yhteyksiin kyseinen tutkittava asia liittyy. Esimerkiksi sosiaalinen tai kulttuurinen. Se, että huomioidaan ilmiön intentio, tarkoittaa tutkimustilanteiden tarkkailua. Tarkoittaen millaisia tarkoituksia tai motiiveja liittyy tutkittavaan asiaan. Tutkimuksen tekijän on huomioitava tutkimusta tehdessään, että ei muokkaa asioita muuhun muotoon, mitä se oikeasti oli. Prosessin huomioiminen taas merkitsee aineiston ja tutkimusaikataulun välistä suhdetta tutkimuksen tekijän asiaa koskevaan ymmärtämiseen. Esimerkiksi tutkimusaikataulun merkitys siinä, miten syvälle on tutkittavassa asiassa mahdollisuuksia päästä. (Vilka 2005, 99.)

4.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston kerääminen

Opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin kvalitatiivisen internetkyselylomakkeen avulla. Tutkimuksen kohderyhmänä oli kolme Vaasan kaupungin ruotsin kielen kielikylpykotia. Kysely oli suunnattu kaikille ryhmien kasvattajille. Tutkimuslupa anottiin ja saatiin Vaasan kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta. Lupa tutkimukseen osallistumiseen varmistettiin myös erikseen jokaisen päiväkodin johtajalta.

Kysely lähetettiin vastaajille sähköpostiin sisällytetyn linkin avulla. Linkin kautta avautui sähköinen e-lomake, johon vastauksensa sai kirjoittaa. Kaikki kyselyn kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, joihin sai vastata täysin omin sanoin. Jokaiseen kysymykseen oli kuitenkin pakko vastata jotain. Vastauksia saatiin yhteensä 5 kappaletta. Kyselyssä ei missään vaiheessa kysytty vastaajien henkilöllisyyttä eikä sitä, missä päiväkodissa he työskentelevät.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tutkimusmetodeja ovat muun muassa havainnointi, tekstianalyysi, litterointi sekä haastattelu. Haastattelu soveltuu käytettäväksi metodiksi erityisen hyvin silloin, kun halutaan kuvaavia esimerkkejä.

Haastattelua voidaan pitää havainnoinnin ohella menetelmänä, joka soveltuu moiniin tilanteisiin. (Metsämuuronen 2000, 14, 41.) Tutkimusaineiston keräämiseen pidin hyvänä mahdollisuutena valita kyselylomakkeen, joka olikin tässä tutkimuksessa käytössä. Kysely on yleensä muodostettu siten, että kaikilta kyselyyn vastanneilta kysytään kaikki kysymykset täysin samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilka 2005, 73). Kysely on täten myös strukturoitua haastattelua, joka yleensä tapahtuu juuri lomakehaastatteluna, jossa valmiit kysymykset ja esitysjärjestys jossa ne esitetään ovat kaikille samat ja ryhmä on yhtenäinen, esimerkiksi tutkimuksessani kielikylpypäiväkotien kasvattajat (Metsämuuronen 2000, 41).

4.3 Tutkimusaineiston analysointi

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen osana on aineistolähtöinen analyysi. Tutkimuksessani aineistolähtöinen analyysi oli käytössä kysymysten analysoinnissa. Aineistolähtöisen analyysin avulla pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kuva. Aineistosta valitaan analyysiyksiköt tehtävänasettelun ja tutkimustarkoituksen mukaisesti. Analyysiyksiköt eivät siten ole etukäteen harkittuja tai sovitettuja. Analyysi on oletettavasti aineistolähtöistä eli aikaisemmilla havainnoilla, teorioilla tai tiedoilla ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputulosten kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95.)

Lähtökohtiin kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuuluu todellisen elämän kuvaaminen ja kohteen mahdollisimman kokonaisvaltainen tutkiminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161). Kyselyn tuloksia esitetään suorilla osittaisilla tai kokonaisilla lainauksilla sekä kuvioiden avulla.

4.4. Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja anonymiteetti

Tutkimusmenetelmien luotettavuus eli validiteetti tarkoittaa sitä, miten hyvin tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu (Tuomi ym. 2013, 136–137). Validiteettiin liittyy se, että tutkimuksessa käytetyt menetelmät eivät välttämättä aina vastaa todellisuutta ja sitä, mitä tutkija kuvittelee tutkivansa. Esimerkkinä tästä, että kyselylomakkeeseen vastanneet ovat saattaneet tulkita joitakin kysymyksiä toisella tavalla, millä tutkija niitä tarkoitti. Tutkimuksen validiutta tulisi tarkastella jo

tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. (Hirsjärvi ym. 2013, 231–232.) Luottamuksellisuus tarkoittaa tutkimusaineistosta puhuttaessa (Kuulan, 2006, 88) mukaan lupauksia ja sopimuksia, joita aineiston käyttötarkoituksesta tutkittavien kanssa tehdään. Luottamuksellisuus on tutkimusaineiston käsittelyssä käsitteenä lähellä yksityisyyden käsitettä (Mäkinen 2006, 115). Reliabiliteetti taas tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta käsitteiden avulla (Tuomi ym. 2013, 136–137).

Opinnäytetyön validiteetti tulee esille siinä, että tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan vaasalaisissa ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen kielikylpovuoden aikana käytettäviä kielen oppimista tukevia toimintamalleja. Tavoitteina oli antaa lisää tietoa siitä, millaisia erilaisia toimintamalleja kielen oppimisen tueksi käytetään ja antaa mahdollisesti uusia ideoita ja näkökulmia kielikylpypäiväkotien työskentelyyn kielen oppimista tuettaessa sekä valottaa kielikylvyssä käytettäviä toimintamalleja muillekin mahdollisesti aiheesta kiinnostuneille. Kyselyjen vastausten avulla voitiin saada lisää tietoa toimintamalleista ja niiden käytöstä. Toivotavasti myös uusia ideoita ja näkökulmia saatiin esille.

Reliabiliteetti tulee esille internetkyselylomakkeiden kautta. Tutkimus on mahdollista toistaa samalla kaavalla myöhemminkin tai muussa ympäristössä. Internetkyselylomakkeen vastaukset olivat tallennettuna opiskelijan tietokoneelle opinnäytetyön kirjoittamisen ajaksi. Kyseessä olevat materiaalit hävitetään asianmukaisesti kirjoittamisprosessin päätyttyä.

Uskottavuus tutkimuksessa perustuu tutkimuksen tekijään ja siihen, että hän noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Edellä mainittuun kuuluvat muun muassa yleinen huolellisuus, rehellisyys, tarkkuus, eettisesti kestävä tiedonhankinta ja tutkimus- sekä arviointimenetelmät (Tuomi ym. 2013, 132–133). Nämä käytännöt ovat tärkeitä, kun ihmisiltä kerätään tutkimustarkoitukseen tietoa. Tieteen kriittisyys edellyttää omien toimintatapojen ja perusteiden tarkkaa arviointia. (Mäkinen 2006, 35.) Tiede on inhimillistä toimintaa, kuten muutkin ihmisten ylläpitämät ja luomat instituutiot. Tutkimusetiikka läpäisee koko tutkimuksen tekemisen prosessin. (Kuula 2006 24–36.)

Tutkimustyön alussa mietin tapoja, joilla saada mahdollisimman luotettavia tuloksia niin että anonymiteetti säilyy. Mikäli aineiston pystyy anonymisoimaan, se voidaan säilyttää jatkotutkimuksia varten ilman erillistä informointia (Kuula 2006, 100). Anonymiteetilla on tutkimuksen kannalta selkeitä etuja, sillä se lisää tutkijan vapautta sekä tutkimuksen objektiivisuutta. Henkilöllisyyden salaaminen myös usein rohkaisee ihmisiä suoraan ja rehelliseen puheeseen. (Mäkinen 2006, 114.) Tuloksia saadakseni, menetelmäksi valikoitui internetkyselylomake kolmen eri päiväkodin kasvattajille.

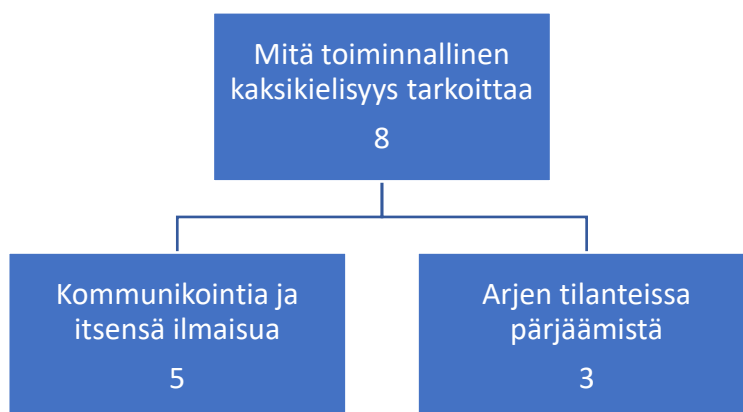
Ennen kyselyä, lähetin päiväkodin johtajille saatekirjeen, josta ilmeni, millainen opinnäytetyö on kyseessä ja miten saatuja tuloksia tullaan hyödyntämään sekä tieto vastaamisen vapaaehtoisuudesta ja anonymiteetista. Samantapaiset viestit saivat myös päiväkotien kasvattajat, jotta he pystyivät päättämään osallistumisestaan. Vastausaika kyselyyn oli kaksi viikkoa siitä, kun olin heille linkin kyselyyn lähettänyt. Kyselyn kaikki kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Kyselyssä oli selitettyä tärkeimmät avainsanat kyselyä koskien, eli tässä tapauksessa toimintamallit ja teematyöskentely. Kuulan (2006, 101–107) mukaan annettava informaatio on monessa mielessä tutkimuksen kannalta tärkeää. Se on ratkaisevassa roolissa osallistumispäätöksen tekemisessä. Tutkittavien on mahdollista tehdä vapaaehtoinen päätös tutkimukseen osallistumisestaan vasta riittävän informoinnin varassa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käydään läpi jokainen kysymyslomakkeen kysymys yksi kerrallaan. Kaikki lomakkeen kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Kymmenen ensimmäistä kysymystä liittyi toimintamalleihin ja kaksi viimeistä teemoihin. Teemoihin liittyvät kysymykset pohjautuvat Harju-Luukkaisen malliin kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä (ks. liite 2). Tutkimustulokset esitellään sanallisesti sekä joitain kuvioita apuna käyttäen. Tutkimukseen vastasi 5 henkilöä mukana olleiden kielikylpypäiväkotien kasvattajista.

5.1 Toimintamalleihin liittyvät kysymykset

Ensimmäinen kysymys kielikylpypäiväkotien kasvattajilta oli: ”Mitä toiminnallinen kaksikielisyys mielestäsi tarkoittaa?” Kuviossa 1 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 1. Mitä toiminnallinen kaksikielisyys tarkoittaa (ilmaisut).

Kommunikointia ja itsensä ilmaisua. Pääosin toiminnallisen kaksikielisyuden koettiin tarkoittavan sitä, että henkilö pystyy kommunikoimaan ja ilmaisemaan itseään sekä tulemaan ymmärretyksi kahdella kielellä. Vastauksissa lisättiin, että toisia täyttyy tietenkin myös ymmärtää kielikylpykielellä.

”Toiminnallisessa kaksikielisyudessa henkilö osaa ilmaista itseään molemmilla kielillä. Ymmärtää ja tulee ymmärretyksi.”

Arjen tilanteissa pärjäämistä. Toiseksi eniten toiminnallisessa kaksikielisyudessa pitäisi olla vastaajien mukaan kielitason sellaisella tasolla, että se riittää arjen tilanteissa pärjäämiseen. Päivittäisen keskustelun sekä niin sanotun ”small talkin” käyminen, liitettiin arjen tilanteissa pärjäämiseen.

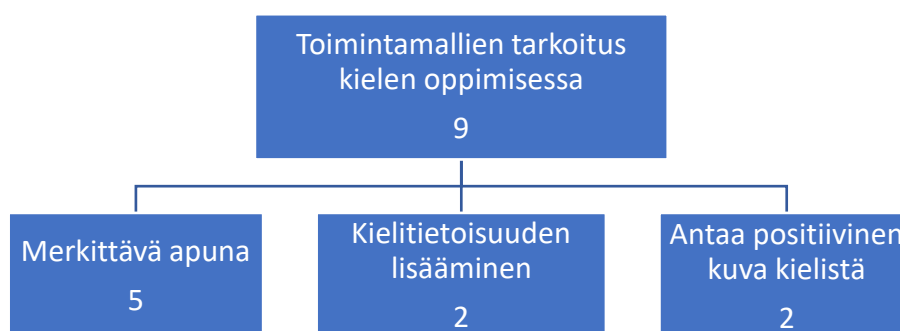
”Toiminnallinen kaksikielisyys on sitä, että pystyy esimerkiksi asioimaan kaupassa kielikylpykielellä ja saa haluamansa tuotteen...”

Tutkimuksen teoriaosuuden mukaan tavoitteena on, että kielikylpykieli kehittyisi toiseksi kieleksi lapsen äidinkielen rinnalle. Kielikylpytaipaleen lopussa olisi ihan teellistä, että näin olisi käynyt eli lapsi olisi saavuttanut toiminnallisen kaksikielisyuden. (ks. luku 3.0.) Kielikylvyn menestyksellinen toteutus edellyttää, että sekä yksilö ja yhteiskunta kokevat hyötyvänsä siitä (ks. luku 2.2).

Vastauksista voidaan päätellä toiminnallisen kaksikielisyuden vastaajien näkökulmasta olevan kommunikointia ja itsensä ilmaisua kahdella kielellä arkisissa tilanteissa. Toisia ihmisiä täytyy myös kielikylpykielellä pystyä ymmärtämään.

5.1.1 Mikä tarkoitus toimintamalleilla on kielen oppimisessa?

Toisena kysyttiin mikä tarkoitus toimintamalleilla on kielen oppimisessa. Kuviossa 2 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 2. Toimintamallien tarkoitus kielen oppimisessa (ilmaisut).

Merkittävänä apuna. Vastauksissa toimintamallien pääosallisena tarkoituksena koettiin olevan niiden merkittävä apu kielen omaksumiseen ja oppimiseen. Toimintamallien koettiin myös kannustavan lapsia kielikylpykielisen puheen

ymmärtämiseen, oppimiseen ja puhumiseen. Lisäksi vastauksissa kerrottiin toimintamallien olevan pohjana monipuoliseen kielenoppimiseen.

”Toimintamallit, jotka ovat monipuolisia, mielekkäitä ja kannustavia, motivoivat lasta kielen oppimisessa.”

Kielitietoisuuden lisääminen. Toiseksi eniten toimintamallien avulla koettiin kielitietoisuuden lisääntyvän sekä sanavaraston karttuvan. Toimintamallien käyttämisen koettiin tätä kautta luovan lapsille turvallisen oppimisympäristön (sekä fyysisen, että psyykkisen). Vastattiin myös, että toimintamallien avulla on tarkoitus oppia kieltä usealta eri osa-alueelta.

”Toimintamallit ovat perusta/pohja monipuoliseen kielenoppimiseen ja sanavaraston laajentamiseen...”

Antaa positiivinen kuva kielistä. Tähän kohtaan tuli yhtä paljon ilmaisuja kuin edelliseen vastaukseen. Vastajien mukaan on tärkeää, että lapsi kokisi uuden kielen oppimisen mahdollisimman positiivisena asiana ja rikkautena. Toimintamallien yhtenä tarkoituksena pidettiin, että ne antaisivat positiivisen kuvan kaksikielisyydestä.

”Toimintamallien tarkoitus on antaa positiivinen kuva kaksikielisyydestä.”

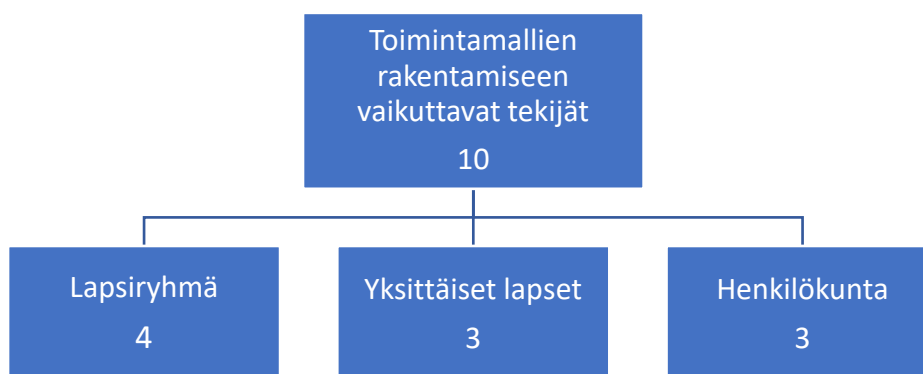
Tutkimuksen teoriaosuuden mukaan lapset omaksuvat kieltä paljolti luonnollisissa viestintätilanteissa (ks. luku 2.4). Kun lapsen sanavarasto ja kielellinen muisti laajenevat, monipuolistuu myös lapsen kielellinen ilmaisu. Myös lähiympäristön kieltä havainnoimalla kielitietoisuus kehittyy. (ks. luku 2.7.)

Vastauksista voi päätellä, että toimintamalleilla on merkittävä tarkoitus kielenoppimisessa. Erilaiset toimintamallit kannustavat lapsia ja ovat pohjana monipuoliseen kielenoppimiseen sekä sanavaraston laajentamiseen. Toimintamallit myös lisäävät

kielitietoisuutta sekä luovat lapsille turvallista ympäristöä. Toimintamallien avulla kieltä on mahdollista myös oppia usealta eri osa-alueelta.

5.1.2 Mitkä tekijät vaikuttavat toimintamallien rakentamiseen?

Seuraava kysymys oli, mitkä tekijät vaikuttavat toimintamallien rakentamiseen. Kuviossa 3 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisuun määrään.

Kuvio 3. Toimintamallien rakentamiseen vaikuttavat tekijät (ilmaisut).

Lapsiryhmä. Vastauksissa yleisimpänä toimintamallien rakentamiseen vaikuttavana tekijänä nähtiin lapsiryhmä. Lapsiryhmässä toimintamallien rakentamiseen koettiin, että erityisesti vaikuttavat lasten kiinnostuksen kohteet, heidän ikänsä sekä ryhmän koko.

”Toimintamallien sisältöön vaikuttavat mm. lapsiryhmän ikä ja kiinnostuksen kohteet.”

Yksittäiset lapset. Toiseksi eniten vaikutusta oli yksittäisillä lapsilla. Vaikutusta oli sillä, millaisia tarpeita tai erityistarpeita yksittäisillä lapsilla on. Lisäksi vaikutusta koettiin olevan yksittäisen lasten tavoilla oppia sekä heidän kielellisellä tasollaan.

”Toimintamallit muokataan lasten tarpeiden mukaan...”

Henkilökunta. Saman verran kuin edellisellä, toimintamalleihin oli vaikutusta vastausten mukaan myös henkilökunnalla. Toimintamallien rakentamiseen vaikuttavat

henkilökunnan ammattitaito, yhteistyökyky, kokemus, paneutuminen sekä innostus työtä kohtaan. Jokaisella henkilöllä on myös omat mieltymyksensä sekä vahvuusalueensa, joiden koetaan myös vaikuttavan.

”...henkilö, joka pitää musiikista luultavammin käyttää paljon lauluja ja laululeikkejä kielen opettamisessa.”

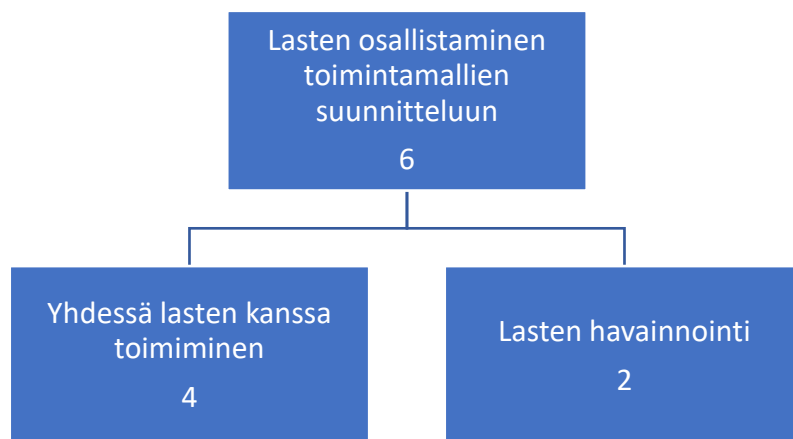
Myös tutkimuksen teoriaosuudessa puhutaan siitä, miten kasvattajien täytyy osata olla luovia miettimään, minkälaiset asiat juuri sen hetkistä lapsiryhmää kiinnostavat (ks. luku 2.4). Kasvattajan suunnitellessa kielen kehityksen tukemista, voi hän suunnitella toimintaa yksittäisiä lapsia ajatellen, mutta samalla koko lapsiryhmä voi hyötyä asiasta (ks. luku 3.1). Toiminnan on aina oltava tavoitteellista sekä suunnitelmallista ja siinä tulee huomioida lapsen kehitystarpeet, ikä ja yksilöllisyys (ks. luku 2.1).

Lisäksi tutkimuksen teoriaosuudessa puhutaan siitä, miten jokainen kasvattaja on tärkeä malli kielikylypykielen oppimiselle. Kasvattajan innokkuus ja positiiviset tunteet asioita kohtaan peilautuvat kaikkeen päiväkodin työskentelyyn. (ks. luku 2.4.) Teoriaosuudessa puhutaan myös, miten toimintamallien toteuttamistavat vaihtelevat kasvattajien yksilöllisten mieltymysten ja edellytysten mukaan (ks. luku 3.4).

Vastausten avulla voidaan päätellä, että toimintamallien rakentamiseen vaikuttaa eniten lapsiryhmä ja lapsiryhmässä erityisesti lasten ikä, kiinnostuksen kohteet sekä ryhmän koko. Yksittäisten lasten kielellinen taso ja tavat oppia vaikuttavat myös toimintamallien rakentamiseen. Yksittäisillä lapsilla voi myös olla toimintamallien rakentamiseen vaikuttavia erityistarpeita. Lisäksi toimintamallien rakentamiseen vaikuttaa henkilökunta muun muassa omilla työpanoksillaan ja mieltymyksillään.

5.1.3 Miten lapset mahdollisesti osallistetaan toimintamallien suunnitteluun?

Seuraava kysymys liittyy siihen, miten lapset mahdollisesti osallistetaan toimintamallien suunnitteluun. Kuviossa 4 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 4. Lasten osallistaminen toimintamallien suunnitteluun (ilmaisut).

Yhdessä lasten kanssa toimiminen. Pääosin vastauksien mukaan lasten kanssa pyritään paljolti tekemään yhdessä sekä suunnittelussa, toteutuksessa, että arvioinnissa. Lisäksi lasten mielenkiinnonkohteita otetaan huomioon. Lapsia voi myös esimerkiksi haastatella, heiltä voi kysellä ja heidän kanssaan voi äänestää tai osallistaa suunnitteluun leikin kautta. Vastauksissa mainitaan myös opetussuunnitelmaan erikseen kirjattuna oleva osallisuus, jonka lähtökohtana on tarjota mahdollisuuksia vaikuttaa itse toimintaan, sekä sen suunnitteluun.

”Esimerkiksi ohjatut leikit ja aamupiirit mahdollistavat lapsia osallistumisen toimintamallien suunnitteluun.”

Lasten havainnointi. Lasten osallistaminen voi vastausten mukaan tapahtua myös lapsia havainnoimalla, jolloin on mahdollista saada lisää tietoa esimerkiksi lasten vahvuuksista ja mahdollisista tuen tarpeista. Tätä kautta opetukseen voidaan sisällyttää lasten kielenoppimista mahdollisimman hyvin tukevia toimintamalleja.

”Havainnoimalla lapsia saadaan osviittaa kiinnostuksen kohteista ja vahvuuksista sekä mahdollisista tuen tarpeen osa-alueista...”

Tutkimuksen teoriaosuudessa mainitaan, että varhaiskasvatus luo lapselle pohjan osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen yhteiskunnassa. Kasvattajat voivat

tietoisesti osallistaa lapsia esimerkiksi keskustelutilanteissa kysymyksen asetteluun avulla. (ks. luvut 2.0 & 2.4.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan oppimisen alueet, jotka ovat kuvaamassa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita. Ne ovat ohjaamassa kasvattajia ehyen ja monipuolisen pedagogisen toiminnan toteutuksessa ja suunnittelussa, joka toteutetaan lasten kanssa yhdessä. (ks. luku 2.5.) Tämä tarkoittaa, että lapset ottavat omien edellytystensä mukaisesti osaa toimintamallien suunnitteluun ja valintaan. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan tutkia maailmaa sekä kokeilla erilaisia toimintamalleja. (ks. luku 3.6.)

Vastauksista on pääteltävissä, että lapsia osallistetaan toimintamallien suunnitteluun pitkälti toimimalla heidän kanssaan yhdessä. Toimintamallien suunnittelua, toteutusta ja arviointia tehdään yhdessä lasten kanssa mahdollisuuksien mukaan. Lasten osallisuus on erikseen myös opetussuunnitelmaan kirjattuna. Lasten osallistaminen voi tapahtua myös lasta havainnoimalla. Havainnoinnin avulla on mahdollista saada tietoa lasten vahvuuksista ja mahdollisista tuen tarpeen osa-alueista.

5.1.4 Miten paljon käytössä olevia toimintamalleja vaihdellaan?

Vastauksia kysymykseen tuli 5. Ilmaisuja taas yhteensä 6.

Tarpeen mukaan. Kaikilta vastanneilta tuli lähes yksimielisiä vastauksia siihen miten paljon käytössä olevia toimintamalleja vaihdellaan. Lähes kaikki vastasivat, että käytössä olevia toimintamalleja vaihdellaan tarpeen mukaan. Vaihtelemiseen vaikuttaa esimerkiksi lasten kielen ymmärtäminen, erilaiset tilanteet sekä käsittelyssä olevat erilaiset aiheet. Myös varhaiskasvatussuunnitelman vastattiin velvoittavan monipuoliseen toimintaan.

”Jo Vasu velvoittaa monipuoliseen toimintaan, niin toki malleja pitää vaihdella, jotta opetus saadaan monipuoliseksi ja kaikkia lapsia kiinnostavaksi ja palvelevaksi.”

Toimintamallien kehittäminen. Vastauksien mukaan uusia toimintamalleja myös pyritään kehittämään vanhojen toimivien toimintamallien ohelle. Kielikylvyn peruseriaate ”yksi aikuinen, yksi kieli”, säilyy kuitenkin aina.

”Toimintamalleja yritetään kehittää vanhojen toimivien mallien rinnalla.”

Myös tutkimuksen teoriaosuudessa mainitaan toimintamallien vaihtelun tärkeys monipuolisen kielikylvyn takaamisen kannalta. Lasten tulee myös saada tilaisuuksia harjoitella oppimiaan asioita erilaisissa tilanteissa päivän mittaan, jotta he harjaantuisivat soveltamaan oppimaansa uusissa yhteyksissä. Toimintamallien vaihteleva käyttö myös tarjoaa eri tavoin oppiville ja eri-ikäisille lapsille kokemuksia onnistumisesta, joista mainitaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Samalla saadaan aikaan kielenkäytön ja käsitemaailman välinen yhteys. (ks. luku 3.6.)

Vastauksista ilmenee, että toimintamalleja vaihdellaan aina tarpeen mukaan. Esimerkiksi lasten kielen ymmärtäminen, erilaiset tilanteet sekä käsittelyssä olevat erilaiset aiheet vaikuttavat toimintamallien vaihtelemiseen. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa monipuoliseen toimintaan. Toimintamalleja pyritään myös kehittämään vanhojen toimivien rinnalle, säilyttäen kuitenkin aina kielikylvyn peruseriaatteen.

5.1.5 Onko joistakin toimintamalleista tullut itsestään selviä?

Kysymykseen toimintamallien itsestään selvyydestä tuli 5 vastausta. Ilmaisuja tuli yhteensä 7.

Fraasien opettelu. Eniten itsestään selvyudeksi vastattiin tulleen fraasien opettelun. Joidenkin toimintamallien vastattiin olevan itsestään selviä, koska ne ovat tutkimusten mukaan todettu toisen kielen oppimisessa hyödyllisiksi. Jotkin toimintamallit ovat myös pitkään käytettyjä ja siksi itsestään selvyiksiä. Esimerkkinä näistä juuri fraasien opettelu ja niiden toistaminen. Vastausten mukaan fraasien ja niiden kautta myös rutiinien opettelu luovat lapsille turvallisuutta.

”Aluksi on tärkeää, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja tietää päivän rutiinit ja oppii/ymmärtää ns. alkufraaseja...”

Kielikylvyn peruseriaate. Kielikylvyn peruseriaate mainitaan vastauksissa muutama kertaan. Itsestään selvää on periaate yhdestä henkilöstä ja yhdestä kielestä tarkoittaen, että lapselle puhutaan vain kielikylpykieltä. Selvänä pidettiin kuitenkin myös sitä, että kriisitilanteissa voidaan lapsen äidinkieli ottaa käyttöön, mikäli lapsen hyvinvointi sen vaatii.

”Aika moni pitkään käytetty toimintamalli on itsestään selvä, esimerkiksi yksi henkilö ja yksi kieli...”

Tutkimuksen teoriaosuus kertoo, että toimintamalleihin vaikuttavat useat eri tekijät. Syyt jokaisen toimintamallin takana olisi tärkeä kuitenkin tiedostaa, sillä toimintamallit ovat suoraan vaikutuksessa lapsen oppimiseen ja kielen omaksumiseen päiväkodissa sekä toimintaan lapsen lähikehityksen vyöhykkeellä. Tutkimuksen teoriaosuus kertoo myös, että kasvattajat valitsevat erilaisia toimintamalleja tilanteen mukaan ja valinta tapahtuu joko tiedostetusti tai tiedostamatta. Toimintamallit voivat myös olla niin itsestään selviä, että ne muuttuvat ”näkymättömiksi” eli tiedostamattomiksi. (ks. luku 3.4.)

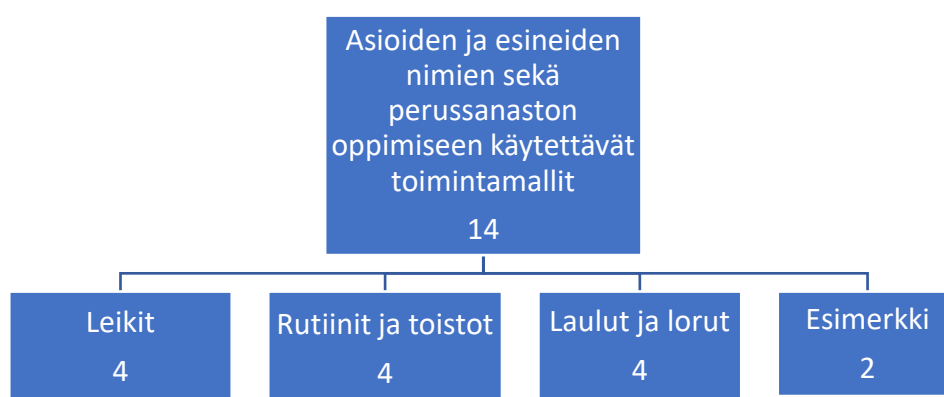
Lisäksi tutkimuksen teoriaosuudessa otetaan esille, että käytettävissä olevia toimintamalleja toteutetaan yleisten periaatteiden mukaan. Yleisenä periaatteena voidaan myös pitää vastauksissa mainittua yksi henkilö ja yksi kieli periaatetta. Yleisissä periaatteissa korostetaan muun muassa lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, lapsen kodin kanssa tehtävää yhteistyötä, toiminnan suunnitelmallisuutta ja elämänläheisyyttä. (ks. luku 3.4.)

Toimintamallien itsestäänselvyydestä voidaan vastausten perusteella sanoa, että itsestäänselvyydeksi ovat muodostuneet fraasien opettelu ja kielikylvyn peruseriaate. Fraasien opettelu ja toistaminen ja niiden kautta myös rutiinien opettelu luovat lapsille turvallisuudentunnetta. Kielikylvyn peruseriaate tarkoittaa, että lapselle

puhutaan vain kielikylpykieltä. Kriisitilanteissa voidaan kuitenkin myös lapsen äidinkieltä käyttää.

5.1.6 Millaisia toimintamalleja käytetään asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen?

Seuraavaksi kysymyksessä olivat toimintamallit, joita on käytössä asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimisessa. Kuviossa 5 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 5. Asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen käytettävät toimintamallit (ilmaisut).

Leikit. Erilaiset leikit nähtiin tärkeimpänä osana asioiden ja esineiden nimisen sekä sanaston oppimisessa. Myös liikkumista, vaikka juuri leikkien yhteydessä pidettiin hyvänä kielen oppimisen kannalta. Vastauksissa mainittiin muun muassa ”Kim-leikki”, joka liittyy sanojen toistamiseen ja esineiden nimeämiseen.

”Ensin kasvattaja nimeää esineet yksi kerrallaan, lapset toistavat. Sen jälkeen aloitetaan leikki.”

Rutiinit ja toistot. Rutiineja ja toistoja pidettiin vastauksissa yhtä tärkeinä kuin leikkejä. Rutiinihetkiä ovat esimerkiksi pukemistilanteet ja ruokailutilanteet, jotka voivat samalla olla oivallisia oppimishetkiä. Toistoista esimerkkinä oli juuri edellä mainittu ”Kim-leikki”.

”Rutiinihetket, esimerkiksi pukemistilanteet ja ruokailutilanteet ovat hyviä oppimishetkiä.”

Laulut ja lorut. Myös laulut ja lorut saivat vastauksissa yhtä tärkeän aseman kuin leikit sekä rutiinit ja toistot. Lisäksi musiikin merkitys nostettiin esille laulujen ja lorujen ohessa. Samassa yhteydessä mainittiin myös pienryhmätyöskentelyn merkitys, jolloin esimerkiksi laulujen tai lorujen muodossa opettelusta on mahdollista saada enemmän irti.

”Laulut, leikit, lorut, kuvat, liikkuminen ja musiikki ovat erittäin tärkeitä kielen oppimiseen.”

Esimerkki. Esimerkillä vastauksissa tarkoitettiin muun muassa kasvattajien ja toisten lasten antamaa esimerkkiä. Esimerkki sai vastauksista vähiten ilmaisuja. Päiväkodissa kasvattajat toimivat jatkuvasti lapselle kielellisinä malleina. Vastauksissa mainittiin, että kasvattajat voivat tarvittaessa käyttää esimerkiksi kuvatukea tai tukiviittomia kielellisen mallintamisensa tueksi eri tilanteissa. Kielellisenä mallintamisena toimii myös hyvin satujen lukeminen. Toisten lasten antama esimerkki tuotiin esille vastauksissa siten, että opeteltavan asian jo ymmärtäneet lapset voivat selittää suomeksi asian muille lapsille ja tätä kautta auttaa heitäkin ymmärtämään.

”... vertaistukea = asian jo hoksannut lapsi selittää suomeksi asian muille.”

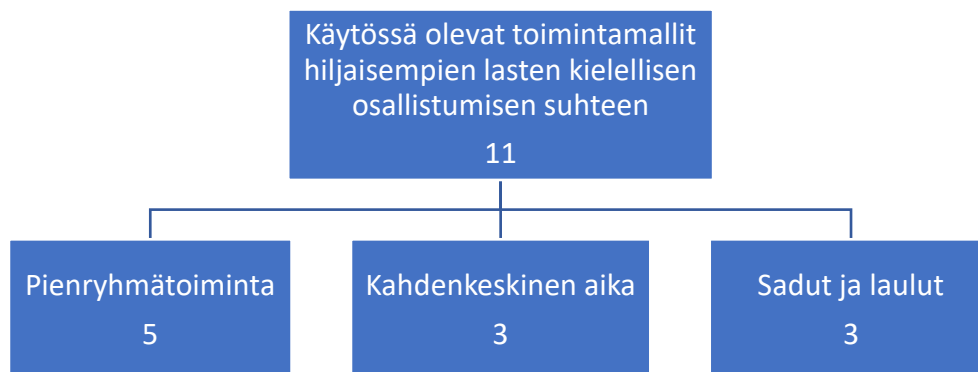
Tutkimuksen teoriaosuudessa kerrotaan siitä, miten ensin lapsen täytyy voida oppia asioiden ja esineiden nimiä ja kartuttaa riittävästi perussanavarastoa voidakseen muodostaa lyhyitä tilannekohtaisia lauseita tai ilmaisuja (ks. luku 3.0). Tutkimuksen teoriaosuudessa kerrotaan myös, miten lapsi saa malleja kielen kehityksensä, mielikuvituksensa ja ajattelunsa tueksi muilta lapsilta erityisesti leikkitalanteissa. Lisäksi laulut, lorut ja hassuttelu yhdessä vahvistavat myönteistä ilmapiiriä. (ks. luku 3.7.)

Kielenoppimista tukee tutkimuksen teoriaosuuden mukaan myös esimerkiksi se, että toimintaa rakennetaan toistuvien ja ennakoitavien rutiinien ympärille. Esimerkiksi kokoontumisten aikana käydään yleensä läpi tiettyjä rutiineja. (ks. luku 3.4.) Päiväkodin rutiineja voidaan lisäksi teematyöskentelyssä hyödyntää (ks. luku 3.5). Tutkimuksen teoriaosuudessa mainitaan myös, että lasten kielen ymmärtämistä tuetaan kielellisellä mallintamisella ja kasvattajat toimivat asiassa erittäin tärkeässä tehtävässä. Lapsi alkaa mallinnuksen pohjalta käyttää ensin yksittäisiä sanoja, ilmaisuja ja lyhyitä lauseita. Myös erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa on käytössä tarkkaa ja kuvailevaa kieltä. Tarvittaessa silloin käytetään esineitä, kuvia sekä tukiviittomia. (ks. luvut 2.7 & 3.0.)

Vastausten avulla saadaan suhteellisen laaja kuva käytössä olevista toimintamalleista asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen. Kolme vastausta sai yhtä paljon ilmaisua. Yleisimpiä toimintamalleja ovat näin ollen leikit, rutiinit ja toistot sekä laulut ja lorut. ”Kim-leikki” tuli leikkien kohdalla vastauksissa erityisesti esille. Musiikin merkitys nostettiin esille laulujen ja lorujen ohella. Samassa yhteydessä mainittiin myös pienryhmätyöskentelyn merkitys. Asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen voidaan käyttää myös kasvattajien ja toisten lasten antamaa esimerkkiä.

5.1.7 Millaisia toimintamalleja on käytössä hiljaisempien lasten kielellisen osallistumisen suhteen?

Seuraava kysymys liittyi hiljaisempien lasten kielelliseen osallistumiseen ja siinä käytössä oleviin toimintamalleihin. Kuviossa 6 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 6. Käytössä olevat toimintamallit hiljaisempien lasten kielellisen osallistumisen suhteen (ilmaisut).

Pienryhmätoiminta. Pienryhmätoiminta mainittiin jokaisessa vastauksessa aiheeseen liittyen. Mainittiin, että esimerkiksi pienryhmissä pelaaminen on helppo tapa saada hiljaisempikin lapsi osallistumaan ja vaikuttamaan.

”Pienryhmätoiminta edesauttaa hiljaisempien lasten osallistumista toimintaan.”

Kahdenkeskinen aika. Kahdenkeskisen ajan merkitys mainittiin myös vastauksissa useasti. Esimerkiksi kahdenkeskisellä ajalla annettu positiivinen palaute, kehu ja kannustukset nähtiin mahdollisuutena tarjota lapselle onnistumisen elämyksiä. Jokaisen lapsen annetaan kuitenkin olla omanlaisensa ja heidän mielenkiinnonkohteensa selvitetään, jotta niitä voidaan mahdollisuuksien mukaan käyttää opetuksessa.

”Esimerkiksi yksilöllinen sadutus tai muu kahdenkeskinen huomio, jolloin hiljaisempikin lapsi usein uskaltaa tuottaa edes vähän ruotsin kieltä.”

Sadut ja laulut. Sadut ja laulut nähtiin vastausten perusteella yhtä tärkeinä kuin kahdenkeskinen aika lapsen kanssa. Kahdenkeskisellä ajalla voi vastausten mukaan esimerkiksi lukea satuja lapsen kanssa tai saduttaa eli lasta pyydetään kertomaan tarina/juttu ja kasvattaja kirjaa sen juuri niin kuin lapsi kertoo. Lopuksi tarina luetaan lapselle ja hän saa vielä korjata tai muuttaa siitä jotain, jos haluaa. Pelkkä satujen kuunteleminenkin nostettiin esille hyvänä toimintamallina tilanteeseen.

”Laulut ovat osoittautuneet hyviksi kielenkäytön innostajiksi.”

Myös tutkimuksen teoriaosuudessa kerrotaan siitä, miten pienemmässä ryhmässä lapsi tulee parhaiten kuulluksi ja rohkenee helpommin tehdä aloitteita puhumiseen ja keskusteluun (ks. luku 3.4). Tutkimuksen teoriaosuudessa mainitaan myös siitä, että kasvattajien täytyy muistaa, että jokainen lapsi on yksilö ja oppii kieltä eri

tahtiin. Jotkut ovat hiljaisia ja kuuntelevat, toiset ovat puheliaita ja puhuvat lähes jatkuvasti. (ks. luku 2.4.)

Lisäksi tutkimuksen teoriaosuudessa kerrotaan siitä, että kielikylypykielen käyttöä voi motivoida monin eri tavoin. Varsinkin keskustelutilanteissa lasta on tärkeää kannustaa ja antaa aina positiivista palautetta kielikylypykielisestä puheesta. (ks. luku 2.4.)

Vastausten perusteella voidaan sanoa pienryhmätoiminnan olevan eniten käytetty toimintamalli hiljaisempien lasten kielellisessä osallistamisessa. Kahdenkeskisen ajan lapsen kanssa taas nähdään tarjoavan lapselle mahdollisuuden onnistumisen elämyksiin. Lisäksi satujen ja laulujen käyttäminen on hyvä toimintamalli hiljaisempien lasten kanssa toimittaessa.

5.1.8 Miten kannustat lasta keskustelutilanteissa ja millä tavoin annat positiivista palautetta kielikylypykielisestä puheesta?

Kysymykseen lapsen kannustamisesta keskustelutilanteissa ja positiivisen palautteen antamisesta kielikylypykielisestä puheesta saatiin 5 vastausta. Ilmaisuja tuli yhteensä 8.

Rohkaisu ja kehuminen. Jokaisessa vastauksessa positiivista palautetta mainittiin annettavan rohkaisemalla ja kehumalla, mutta myös huumorin kautta. Lapselle helpposti ymmärrettävää puhetta pidettiin tärkeänä ja sitä, että lapsen oppiminen ja kehittyminen erilaisissa tilanteissa tehdään myös lapselle itselleen näkyväksi. Lapset saavat positiivista palautetta joka päivä, ja mainittiinkin, että kehua voi esimerkiksi vanhemmille, jolloin lapsi saa kuulla kehuja myös omalla äidinkielellään. Lisäksi koko kielikylypyryhmän ilmapiiri pyritään luomaan luottavaiseksi ja kannustavaksi.

”Positiivisella tavalla, rohkaisemalla, kehumalla, unohtamatta huumoria.”

Ilmeet ja eleet. Muutamassa vastauksessa mainittiin, että palaute voi olla sekä sanallista, että kehonkielellä annettuja ilmeitä ja eleitä, esimerkiksi taputukset tai hymyileminen. Lasten kannustamisen mainittiin olevan kuitenkin yksilöllisesti myös

erilaista. Vastattiin, että lapseen tutustumalla voidaan oppia lapsen mielenkiinnonkohteet löytää ja keinot lapsen kielen oppimisen kannustamiseen.

”Mielenkiinnonkohteiden tilanteissa on hyvä/helppo kannustaa ja antaa palautetta lapsille. He huomaamatta käyttävät ruotsin kieltä.”

Kasvattajat pystyvät nimenomaan omalla toiminnallaan ja aidolla läsnäolollaan vahvistamaan lasten uskoa itseensä ainutlaatuisina yksilöinä riippumatta oppimistuloksista, kerrotaan tutkimuksen teoriaosuudessa. Se, että lapsi osaa tunnistaa omia vahvuuksiaan, voi edistää kielen oppimisen mielekkyyden kokemuksia, minäpystyvyyttä ja kykyä toimia muiden kanssa. (ks. luku 3.8.)

Vastauksista voidaan päätellä, että lasten kannustaminen ja positiivisen palautteen antaminen tapahtuvat pitkälti rohkaisun ja kehumisen sekä ilmeiden ja eleiden kautta. Rohkaisujen ja kehujen on oltava lasten näkökulmasta helposti ymmärrettäviä ja selkeitä. Ilmeinä ja eleinä kannustaminen voi olla esimerkiksi taputuksia tai hymyilyä. Lapsia kannustetaan lapselle sopiviksi todetuilla tavoilla.

5.1.9 Miten korjaat, jos lapsi sanoo jotain väärin?

Kysymykseen saatiin 5 vastausta ja 5 ilmaisua.

Oikean kielellisen muodon toisto omassa puheessa. Tämän vastattiin olevan yleisin tapa korjata lasten puhetta. Lasta korjataan hienotunteisesti, eikä tehdä asiasta sen suurempaa numeroa. Yleisimmin korjataan toistamalla lapsen sanoma lause kielellisesti oikein korjattuna. Tärkeää on, että lapsi kuulee myös ”oikean vastauksen”. Sanottiin, että lapsen sanoman korjaaminen on myös hyvin tilannesidonnaista eli korjataan, mikäli tilanne on siihen sopiva. Vastauksissa pidettiin tärkeänä kuitenkin aina antaa hyvää palautetta siitä, että lapsi uskaltaa sanoa asioita kielikylypykielellä, vaikka aina ei menisikään oikein.

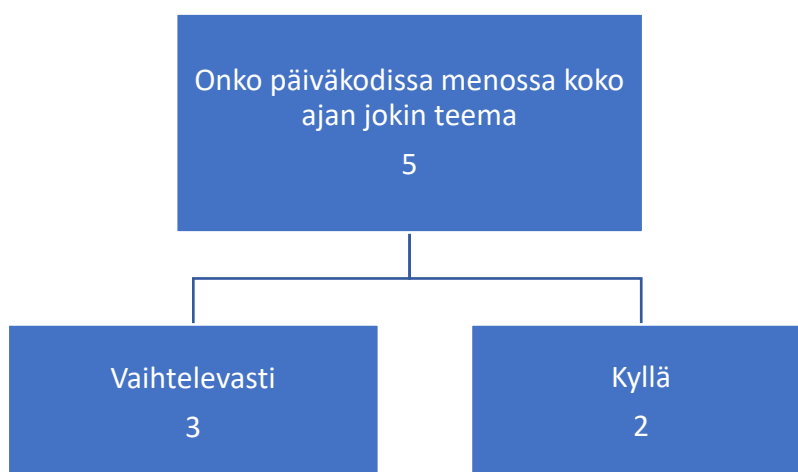
”Voin esimerkiksi toistaa lapsen vastauksen sanomalla sanat oikein. Lapset yleensä kuuntelevat tarkasti mitä ja miten aikuinen sanoo asioita.”

Lapsia kannustetaan tutkimuksen teoriaosuuden mukaan käyttämään kielikylpykieltä ja sen käyttöä odotetaan lapsen taitojen mukaan. Lisäksi kasvattajien tulee myös kiinnittää huomiota kielen rohkaisevaan tukemiseen. Tutkimuksen teoriaosuudessa kerrotaan myös siitä, että kasvattaja voi toistaa oikean kielellisen muodon omassa puheessaan ilman, että reagoisi lapsen virheisiin. Kasvattaja voi myös esimerkiksi toistaa ruotsiksi sen, mitä lapsi on oma-aloitteisesti sanonut suomeksi. Lapsen sanomaa voi myös omassa puheessaan laajentaa. Lisäksi kasvattaja voi muotoilla lapselle esitetyn kysymyksen niin, että kysymys sisältää valmiina ne sanat, joita lapsi vastaukseen tarvitsee. Sekään, että lapsi käyttää omaa äidinkieltään, ei ole kiellettyä. (ks. luku 2.4.)

Vastausten avulla voidaan sanoa, että lasta korjataan tarvittaessa toistamalla oikea kielellinen muoto omassa puheessa. Jokainen ilmaisu liittyi tähän vastaukseen. Tärkeää on myös antaa aina positiivista palautetta, kun lapsi sanoo jotain kielikylpykielellä, vaikka se ei menisikään täysin kieliopillisesti oikein.

5.2 Teemoihin liittyvät kysymykset

Kyselyn kaksi viimeistä kysymystä liittyivät teemoihin. Ensimmäinen kysymys teemoihin liittyen oli: ”*Onko päiväkodissanne menossa koko ajan jokin teema?*” Kuviossa 7 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 7. Päiväkotien teemat (ilmaisut).

Vaihtelevasti. Tähän vastaukseen tuli eniten ilmaisia. Koko päiväkodin yhteisiä teemoja sanottiin olevan vaihtelevasti. Silloin, kun teemoja sanottiin olevan vaihtelevasti mainittiin ”teemajaksot”. Teemajakson välillä vastausten mukaan ei teemoja juurikaan ole. Ryhmäkohtaisia teemoja vastattiin kuitenkin olevan yleisesti enemmän kuin koko päiväkodin yhteisiä teemoja.

”Koko päiväkodin yhteisiä teemoja on vaihtelevasti. Ryhmäkohtaiset teemat esiintyvät useammin.”

Kyllä. Vastausten mukaan sanastoteemoja ja lasten ideoita käydään kuitenkin läpi aina, vaikka varsinaista muuta teemaa ei päiväkodilla menossa olisikaan. Kielikylypymaailmassa työskentely tapahtuu paljolti teemojen kautta, minkä myös varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa, ilmeni vastauksista. Isompien teemajaksojen vastattiin kestävän pidemmän aikaa ja samanaikaisesti olevan myös muita pienempiä ryhmäkohtaisia teemoja.

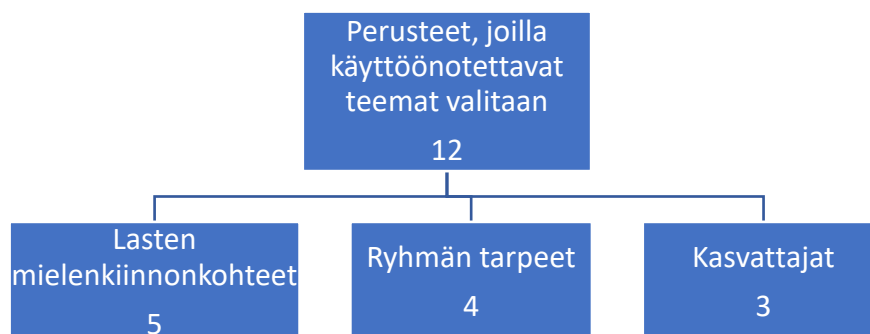
”Kyllä, isompi teema pidemmän aikaa, mutta samanaikaisesti on myös pienempiä teemoja.”

Tutkimuksen teoriaosuuden mukaan kielikylypypäiväkodeissa työskentely perustuu pääosin teematyöskentelyyn, johon päivän muut tehtävät integroidaan. Teematyöskentelyn ajanjakso määritellään, tai aihe on toimintaa rajaamassa. (ks. luku 3.5.) Rakenteet ja sanastot liittyvät puhumiseen, ymmärtämiseen, kirjoittamiseen ja lukemiseen. Kaikilla näistä osa-alueista on suuri merkitys kielen käytössä. (ks. luku 3.0.)

Vastausten perusteella ilmenee, että päiväkodeissa on menossa teema joko koko ajan tai sitten vaihtelevasti. Eniten ilmaisia saatiin kuitenkin vastaukseen ”vaihtelevasti”. Ryhmäkohtaisia teemoja on yleisesti enemmän kuin koko päiväkodin yhteisiä teemoja. Teemoissa käydään läpi myös lasten ideoita sekä sanastoteemoja. Kuten myös varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa, kielikylypymaailmassa työskentely tapahtuu paljolti teemojen kautta.

5.2.1 Millä perusteilla käyttöönotettavat teemat valitaan?

Seuraava kysymys liittyi siihen millä perusteilla käyttöönotettavat teemat valitaan. Kuviossa 8 näkyy vastausten jakautuminen tekijöittäin. Kuviossa esiintyvät numerot viittaavat ilmaisujen määrään.

Kuvio 8. Perusteet, joilla käyttöönotettavat teemat valitaan (ilmaisut).

Lasten mielenkiinnonkohteet. Jokaisen vastauksen mukaan eniten teemojen valinnassa otetaan huomioon lasten mielenkiinnonkohteet. Lapset saavat valita joitakin mieleisiä teemoja ja teemoja voidaan valita myös kasvattajien kanssa yhdessä. Valitut teemat sovitetaan opetussuunnitelman kehyksiin.

”Teemat muokkautuvat lasten mielenkiinnonkohteiden mukaan...”

Ryhmän tarpeet. Toiseksi eniten vastattiin teemojen valinnan perusteisiin vaikuttavan ryhmän tarpeiden. Ryhmän tarpeiden taas vastattiin tulevan usein esille kasvattajien valitsemisissa teemoissa, esimerkkinä sosiaaliset taidot ja pöytätavat.

”...tarpeet opetussuunnitelman kehyksiin sovellettuina.”

Kasvattajat. Muutama vastasi myös kasvattajat perusteeksi teemojen valintaan. Kuten jo edellisessä kohdassa vastattiin, kasvattajat valitsevat yleensä teemoja, jotka palvelevat ryhmän tarpeita. Kasvattajat valitsevat myös teemoja opetussuunnitelman kannalta, muun muassa erilaiset sanastoteemat. Kasvattajien valitsemat teemat voivat myös vastausten mukaan liittyä esimerkiksi ajankohtaisiin ilmiöihin, kuten juhlapyyhiin.

”Silloin, kun kasvattajat valitsevat teeman, on se jotain oppimisen kannalta tärkeää...”

Teemojen tulee olla nimenomaan lasten näkökulmista mielekkäitä, mainitaan myös tutkimuksen teoriaosuudessa. Lapsilla tulee teeman avulla olla mahdollisuus oppia uusia asioita ja ymmärtää tärkeitä tapahtumia. Teematyöskentelyllä voidaan näin ollen rakentaa yhteistä käsitemaailmaa ja siten saavutetaan valmius ilmaista käsitemaailmaan liittyviä asioita (ks. luku 3.5).

Teematyöskentelyn toimintamalli on tutkimuksen teoriaosuuden mukaan kielikylypypäiväkodeille erityisen sopiva, sillä se antaa kasvattajille mahdollisuuksia suunnitella toimintaa siten, että toiminta on tukemassa lapsen kielitaidon kehittymistä ja muuta oppimista. Lisäksi kasvattajat valitsevat yleensä teemat vuoden alussa tehtyjen suunnitelmien ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, unohtamatta ryhmän tarpeita. (ks. luku 3.5.)

Vastauksista voi päätellä, että teemoja valitaan lasten mielenkiinnonkohteiden, ryhmän tarpeiden ja kasvattajien valintojen perusteella. Lasten valitsemat teemat sovitetaan aina opetussuunnitelman kehyksiin. Kasvattajien valitsemat teemat voivat liittyä esimerkiksi ajankohtaisiin ilmiöihin. Ryhmän tarpeet tulevat usein esille juuri kasvattajien valitsemassa teemoissa, esimerkkinä sosiaaliset taidot.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, mitä erilaisia kielen oppimista tukevia toimintamalleja Vaasan ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa käytetään ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa lisää tietoa siitä, millaisia erilaisia toimintamalleja kielen oppimisen tueksi käytetään ja antaa mahdollisesti uusia ideoita ja näkökulmia kielikylpypäiväkotien työskentelyyn kielen oppimista tuettaessa sekä valottaa kielikylvyssä käytettäviä toimintamalleja muillekin mahdollisesti aiheesta kiinnostuneille.

Kartoituksessa selvisi, millaisia erilaisia kielen oppimista tukevia toimintamalleja Vaasan ruotsin kielen kielikylpypäiväkodeissa on käytössä ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Vastaukset olivat pitkälti samansuuntaisia, mutta myös eroavaisuuksia löytyi. Vieraiden kielten oppiminen ei tapahdukaan vain yhdellä tavalla. Kielenopetuksen toimintamalleja on olemassa laaja kirjo, jota voidaan soveltaa kielenoppijoihin eri tilanteina ja aikoina. Toimintamallien toteuttamistavat myös vaihtelevat kasvattajien yksilöllisten mieltymysten ja edellytysten mukaan. Kasvattajat valitsevat erilaisia toimintamalleja tilanteen mukaan. (ks. luku 3.4.)

Toiminnallisen kaksikielisyyden osalta vastauksista kävi ilmi, että tärkeintä on se, että ymmärtää toisia ja tulee itse ymmärretyksi kielikylpykielellä. Molempien kielten ei tarvitse olla yhtä vahvoja. Toimintamallit yleisesti koettiin merkittävänä apuna kielen omaksumisessa. Erilaisten toimintamallien avulla voidaan huomioida erilaiset oppimistyylit ja oppia kieltä usealta eri osa-alueelta. Toimintamalleja pidettiin pohjana monipuoliseen kielenoppimiseen sekä sanavaraston laajentamiseen. Lisäksi toimintamallien koettiin kannustavan lapsia kielikylpykielisen puheen ymmärtämiseen, oppimiseen ja puhumiseen.

Toimintamallien rakentamiseen eniten vaikutti lapsiryhmän tarpeet. Erityisesti lasten ikä, lasten kiinnostuksen kohteet sekä ryhmän koko. Toimintamallien suunnittelussa lasten kanssa pyrittiin tekemään paljon yhdessä sekä suunnittelussa, toteutuksessa, että arvioinnissa. Lisäksi lasten mielenkiinnon kohteet otettiin huomioon. Toimintamallien vaihtelusta tuli yksimielisiä vastauksia. Toimintamallien

vaihtelun sanottiin tapahtuvan tarpeen mukaan ja siihen vaikuttavan esimerkiksi lasten kielen ymmärtäminen, erilaiset tilanteet sekä käsittelyssä olevat erilaiset aiheet. Lisäksi vastattiin, että uusia toimintamalleja yritetään kehittää vanhojen toimivien toimintamallien rinnalle. Myös varhaiskasvatussuunnitelman vastattiin velvoittavan monipuoliseen toimintaan.

Toimintamallien itsestään selvyudeksi muuttumisesta vastattiin vaihtelevasti. Vastattiin joidenkin toimintamallien olevan itsestään selviä, koska ne ovat tutkimusten mukaan todettu toisen kielen oppimisessa hyödyllisiksi. Positiivista palautetta ja kannustamista pidettiin tärkeänä itsestään selvänä toimintamallina. Asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimisessa toimintamalleina käytettiin vastausten perusteella eniten leikkejä, rutiineja ja toistoja sekä lauluja ja loruja. Hiljaisempien lasten kielellisen osallistumisen suhteen käytössä oli eniten pienryhmätöitä. Sen mainittiin olevan helppo tapa saada hiljaisempikin lapsi osallistumaan ja vaikuttamaan.

Lasten kannustaminen sekä positiivinen palaute kielikylpykielisestä puheesta sanottiin annettavan rohkaisemalla ja kehumalla, mutta myös huumorin kautta. Mainittiin myös, että palaute voi olla sekä sanallista, että kehonkielellä annettuja ilmeitä ja eleitä, esimerkiksi taputukset tai hymyileminen. Lapsen oma oppiminen täytyy tehdä myös hänelle itselleen näkyväksi. Kielikylpykielen käytöstä vastauksien mukaan täytyy aina antaa hyvää palautetta, vaikka ei menisikään täysin oikein. Yleisimmin lasta korjataan toistamalla lapsen sanoma lause kielellisesti oikein korjattuna.

Kaksi viimeistä kysymystä liittyivät teemoihin. Koko päiväkodin yhteisiä teemoja sanottiin olevan vaihtelevasti. Ryhmäkohtaisia teemoja taas enemmän. Isompien teemajaksojen vastattiin kestävän pidemmän aikaa ja samanaikaisesti olevan myös muita pienempiä teemoja. Vastausten mukaan sanastoteemoja ja lasten ideoita käytetään kuitenkin läpi, vaikka varsinaista muuta teemaa ei olisikaan, sillä kielikylpymaailmassa työskentely tapahtuu paljolti teemojen kautta, minkä myös varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa.

Käyttöön otettavat teeman valitaan vastausten mukaan pääosin lasten mielenkiinnonkohteiden perusteella. Lapset saavat valita joitakin mieleisiä teemoja ja teemoja voidaan vastausten mukaan valita myös kasvattajien kanssa yhdessä. Valitut teemat sovitetaan opetussuunnitelman kehyksiin.

Yhteenvetona tutkimustuloksista voidaan todeta, että kielen oppiminen ei tapahdu ainoastaan yhdellä tavalla ja jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon toimintamallien suunnittelussa. Toimintamallit ovat merkittävänä apuna kielen omaksumisessa sekä pohjana monipuoliseen kielenoppimiseen sekä sanavaraston laajentamiseen. Toimintamalleja on käytössä monenlaisia vastaamaan lasten tarpeita. Toimintamalleja vaihdellaankin juuri lasten tarpeiden mukaan ja uusia toimintamalleja pyritään kehittämään vanhojen toimivien rinnalle.

Pienryhmätoiminta koetaan toimimista helpottavaksi ja, että pienryhmissä toimiminen luo matalamman kynnyksen hiljaisempien lasten kielelliselle osallistumiselle. Lapsen kielikykykielistä puhetta korjataan hienovaraisesti tarvittaessa ja positiivista palautetta annetaan muun muassa kannustamalla ja rohkaisemalla. Oppimisen apuna käytetään paljon leikkejä, lauluja ja loruja sekä päivittäin toistuvia rutiineja sekä toistoja. Kielikylyn peruseriaatetta pidetään itsestään selvänä eli kasvattajat puhuvat lapsille päiväkodissa kielikykykieltä. Teemojen osalta päiväkodeissa on pääosin ryhmäkohtaisia teemoja, jotka pyritään valitsemaan paljolti lasten kiinnostuksen kohteiden pohjalta.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti etenkin oma aiempi kokemus kielikylpy-päiväkodeista ja innostus kieliä kohtaan. Työharjoittelut ja työskentely kielikylvyn parissa vaikuttivat myös kyseisen aiheen valintaan. Olen itse päässyt todistamaan erilaisten toimintamallien käyttöä kielikylpypäiväkodeissa ja näkemään millaisia vaikutuksia toimintamalleilla on.

Tutkimuksen validiteetti toteutui Vaasan varhaiskasvatusjohtajan kanssa sovittujen ehtojen puitteissa. Tutkimustyössä kartoitettiin Vaasan ruotsin kielen kielikylvyssä käytettyjä toimintamalleja kielen oppimisen tukemiseen ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana. Kartoituksen tulokset olisivat voineet olla kattavampia, mikäli tutkimukseen olisi osallistunut suurempi määrä henkilöitä. Tärkeässä asemassa oli kuitenkin jokainen saatu vastaus. Eettisyyden ja anonymiteetin huomioiminen kyselyn vastausten kannalta oli suhteellisen helppoa, varsinkin kun henkilöt vastasivat kyselyyn anonymisti.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 5 henkilöä mukana olleiden kielikylpypäiväkotien kasvattajista. Vastaajamäärään olen suhteellisen tyytyväinen vallitsevan tilanteen huomioon ottaen. Jälkikäteen ajateltuna olisi voinut olla mielenkiintoista tietää, kuinka kauan kyselyyn vastanneet olivat työskennelleet varhaiskasvatuksen ja kielikylvyn parissa ja ovatko toimintamallit tai teemat sinä aikana muuttuneet. Mikäli olivat niin kuinka paljon? Kuitenkin koen, että kun kyselyyn on mahdollista vastata anonymisti on vastaamiseen paljon matalampi kynnys kuin silloin, jos vastata täytyisi omalla nimellä.

Yleisesti minulla meni suhteellisen kauan tarkan aiheen valinnassa, vaikka tiesinkin mihin halusin opinnäytetyöni liittyvän. Koen, että mikäli olisin saanut opinnäytetyöni aiheen aikaisemmin päätettyä, olisin saanut enemmän aikaa kysymysten miettimiseen. Olisin myös silloin pystynyt ottamaan päiväkodeihin yhteyttä hieman pidemmän kaavan mukaan kuin miten loppujen lopuksi kävi. Minulla ei myöskään ollut aikaa testata kyselyäni suoraan kenelläkään. Kysyin ja sain kuitenkin siitä palautetta muutamilta henkilöiltä. Jälkikäteen kuitenkin mietin, että ehkä joitakin kysymyksiä olisi voinut muotoilla hieman toisin. Jäin myös pohtimaan, että kyselyn

vastausaikana, joka oli kaksi viikkoa, olisin voinut mahdollisesti lähettää vastaajille vastausajan päättymisestä tai ylipäättään kyselyyn vastaamisesta muistuttavan viestin. Vaikeaa kuitenkin sanoa kuinka paljon tällä asialla olisi ollut vaikutusta vastaajien määrään.

Työssäni olisin myös enemmän voinut viitata Harju-Luukkaisen (2007) malliin kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä. Kysymysten vastausten analysoinnissa ja johtopäätöksissä olin malliin viitannut varsin vähän. Mallin taustalla on Harju-Luukkaisen näkemys kielitaidon tukemisesta lähikehityksen vyöhykkeellä. Sen lähtökohtana oli teematyöskentely, josta olisi voinut myös tehdä enemmän kysymyksiä. Mallissa toki oli muitakin osa-alueita joihin kysymykset liittyivät.

Leikin merkitys tuli vastauksissa ilmi, mutta siitä olisin voinut tarkemmin kysyä. Sen mainitsin kuitenkin olevan yksi varhaiskasvatuksen keskeisistä toimintamalleista. Lisäksi kansainvälisiin tutkimuksiin ja lähteisiin olisin voinut kiinnittää enemmän huomiota ja niitä enemmän käyttää.

Haastavaa opinnäytetyön teoriaosuuden kanssa oli se, että kielikylvyssä käytettävistä toimintamalleista oli todella hankalaa löytää valmista mallia, jota tutkimuksen ja kysymysten pohjana käyttää. Monien mutkien kautta kuitenkin löysin opinnäytetyössäni käytetyn Harju-Luukkaisen mallin kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä.

Kuten alussa mainitsinkin, olen itse päässyt todistamaan erilaisten toimintamallien käyttöä kielikylpypäiväkodeissa ja näkemään millaisia vaikutuksia toimintamalleilla on. Kartoituksen avulla koen kuitenkin saaneeni kattavamman kuvan siitä, millaisia toimintamalleja kielikylpypäiväkodeissa ensimmäisen vuoden aikana käytetään kielen oppimisen tueksi. Myös koen saaneeni hyvät perustelut siihen, miksi juuri tiettyjä malleja käytetään tietyissä tilanteissa tai tiettyjen lasten kanssa. Teemoista ja niiden käytöstä minulla oli vähemmän tietoa, mutta koen saaneeni myös niistä paremman käsityksen kartoituksen avulla.

Jatkotutkimusaiheina mieleeni tuli opinnäytetyötä tehdessä, että olisi esimerkiksi mielenkiintoista selvittää myös ”tavallisissa” päiväkodeissa käytettäviä toimintamalleja kielenoppimisen tueksi, varsinkin jos ryhmässä on paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös kielikylpypäiväkodeille tehtävä toiminnallinen opinnäytetyö, jonka kautta voisi esimerkiksi vertailla kahta useasti käytettyä toimintamallia tietyissä tilanteissa. Toimintamallien toimivuutta pystyisi tilanteittain vertailemaan keskenään ja myös lapsilta itseltään voisi kysyä palautetta toimintamallien toimivuudesta.

LÄHTEET

Bergroth, M. 2015. Kotimaisten kielten kielikylpy. Vaasan yliopiston julkaisuja, selvityksiä ja raportteja 202. Viitattu 25.11.2019 Vaasan yliopisto. <https://www.univaasa.fi/fi/for/student/programmes/bachelor/languages/immersion/bergroth-2015/>

Björklund, S., Buss, M., Laurén C. & Mård K. 1998. Kielikylpy kielenopettajana. Kielikoulutus Suomessa. 175. Toim. Sajavaara, K. & Takala, S. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Björklund, S., Kaskela-Nortamo, B., Kvist, M. & Tallgård, M. 2005. Att uppmuntra till språk i språkbadgrupper. 11–38. Kompedium 4. Vaasan yliopisto. Levón-instituutti.

Björklund, S., Mård-Miettinen, K. & Turpeinen, H. 2007. Kielikylpykirja – Språkbadsboken. 36. Toim. Mård-Miettinen, K. Vaasan yliopisto. Levón instituutti.

Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä. Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. 54–58. Vantaa. Pedatieto.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. 21–23. Helsinki. Tammi.

Hakamo, M. L. 2011. Puhekuplia: Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. 11–13. Saarijärvi. Lasten keskus.

Harju-Luukkainen, H. 2007. Kielikylpydidaktiikkaa kehittämässä. 3–6-vuotiaiden kielikylpylasten kielellinen kehitys ja kielikylpydidaktiikan kehittäminen päiväkodissa. 35–148. Viitattu 4.3.2020. Åbo. Åbo akademi university press. <http://bibbild.abo.fi/ediss/2007/HarjuHeidi.pdf>

Harju-Luukkainen, H. 2013. Kielikylpy Suomessa varhaiskasvatuksen kentällä – Mihin suunta tulevaisuudessa? Varhaiskasvatuksen Tiedelehti. Vol. 2, No. 1, 2–23. <https://jecer.org/wp-content/uploads/2013/08/Harju-Luukkainen-issue2-1.pdf>

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 16–17. Helsinki. Edita Prima Oy.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 161–232. Porvoo. Bookwell Oy.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? 11. Helsinki. Gaudeamus.
- Koivunen, P-L. 2013. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. 31–182. 2. painos. Juva. PS-kustannus.
- Koppinen, M. L., Lyytinen, P. & Rasku -Puttonen H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot. 7–8. Helsinki. Kirjayhtymä.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. f21-107 Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- L540/2018. Varhaiskasvatuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 9.7.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Laurén, C. 2000. Kielten taitajaksi. Kielikylpy käytännössä. 18–138. Jyväskylä. Atena-kustannus.
- Laurén, C. 2008. Varhain monikieliseksi. Kielen oppimisen teoriaa ja käytäntöä. 40–82. Helsinki. Finn Lectura.
- Lundkvist, M. & Öhlberg, C. 2004. Det synliga barnet. Praktiska och teoretiska perspektiv på pedagogiken, 88–103. Toim. Södergård, M. & Grönholm, M. Vaasa. Multiprint.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia – sarja 4. 14–41. Jaabes OÜ Võru. Viro.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. 35–115 Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki
- Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. 31–38. Toim. Nurmilaakso, M. & Välimäki, A. L. Helsinki. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Ojala, M. 1993. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. 200–201. Helsinki. Kirjayhtymä.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 14–42. Viitattu 6.12.2019. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. 14. Toim. Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopistopaino.

Pietilä, P. & Lintunen, P. 2014. Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle. 12–339. Toim. Järvinen, H-M., Niitemaa, M-L., Pyykkö R. E-kirja. Viitattu 10.2.2020. Helsinki. Gaudeamus Oy.

Primietta, T. 2019. Positiivinen pedagogiikka kielten-/aineenopetuksessa. Viitattu 29.2.2020. Helsinki. <https://www.erjasandberg.eu/adhd/positiivinen-pedagogiikka-kielten-aineenopetuksessa/>

Ruotsin kielikylpy varhaiskasvatuksessa. 2019. Viitattu 29.2.2020. Vaasan kaupunki. <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatusta-eri-kielilla/ruotsin-kielikylpy-varhaiskasvatuksessa/>

Savijärvi, M. 2012. Toisen kielen taitajaksi kielikylpypäiväkodissa. Oppiminen päiväkodin arkivuorovaikutuksessa. Viitattu 11.1.2020. Helsingin yliopisto. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-touko-kesakuu-2012/toisen-kielen-taitajaksi-kielikylpypaivakodissa>

Suomen positiivisen psykologian yhdistys ry. 2019. Viitattu 29.2.2020. <https://www.sppy.fi/positiivinen-psykologia/>

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 95–137. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vaasan kaupunki. 2019. Viitattu 9.7.2020. <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/kunnalliset-yksikot/>

Varhaiskasvatus. 2019. Viitattu 9.7.2020. Vaasan kaupunki.
<https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/varhaiskasvatus-ja-koulut/varhaiskasvatus/>

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. 73–99. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.

Vuorinen, K. 2015. Positiivinen psykologian kieltenopetuksessa. Viitattu 29.2.2020. Meritori Espoo. <https://kaisavuorinen.com/uncategorized-fi/positiivinen-psykologia-kieltenopetuksessa/>

LIITE 1. Kyselylomakkeen kysymykset (kielen oppimista tukevien toimintamallien käyttö ensimmäisen kielikylpyvuoden aikana)

Toimintamallit: Kasvattajien käyttämät monipuoliset keinot, joilla tuetaan uuden kielen ymmärtämistä ja tuottamista ja ohjataan lasta uuden kielen oppimisprosessissa.

- 1) Mitä toiminnallinen kaksikielisyys mielestäsi tarkoittaa?
 - 2) Mikä tarkoitus toimintamalleilla on kielen oppimisessa?
 - 3) Mitkä tekijät vaikuttavat toimintamallien rakentamiseen?
 - 4) Miten lapset mahdollisesti osallistetaan toimintamallien suunnitteluun?
 - 5) Miten paljon käytössä olevia toimintamalleja vaihdellaan?
 - 6) Onko joistakin toimintamalleista tullut itsestään selviä?
 - 7) Millaisia toimintamalleja käytetään asioiden ja esineiden nimien sekä perussanaston oppimiseen?
 - 8) Millaisia toimintamalleja on käytössä hiljaisempien lasten kielellisen osallistumisen suhteen?
 - 9) Miten kannustat lasta keskustelutilanteissa ja millä tavoin annat positiivista palautetta kielikylpykielisestä puheesta?
 - 10) Miten korjaat, jos lapsi sanoo jotain väärin?
- Teema:* Teematyöskentely on pedagoginen menetelmä, jossa toiminta keskittetään jonkin teeman, kysymyksen tai tietyn tapahtuman ympärille.
- 11) Onko päiväkodissanne menossa koko ajan jokin teema?
 - 12) Millä perusteilla käyttöönotettavat teemat valitaan?

LIITE 2 Mukailleen Harju-Luukkaisen mallia kielitaidon kehitystä tukevasta toiminnasta kielikylvyssä

